

శ్రీవాసుదేవాయనమః.

నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానము.

శ్రీసౌందర్యపయోజలాకరవరోర్మిప్రోజ్జ్వలంబలిద్విడు । వ్యాసో ముఖ్యమునీంద్రసేవితమమిత్రధ్వాంతసక్రాంతసం । భాసత్స్వాపమనార్య దుర్లభము భీమారామదాసాత్మస । ద్వ్యాసంబై తగుచన్న కేశవ పరబ్ర హ్మంబు మమ్మేలుతన్॥

సీ॥ భువనజాతములున్న బొజ్జవానివరించి భువనజాతములుగీము లుగమించి । కమలాంకసహజన్మయై గౌరవంబువహించి కమలాంకనైయెక శాగరిమగాంచి । ప్రద్యుమ్నుడనుతనూభవుకూర్మిగనిపెంచి ప్రద్యుమ్న గృహపాళి పదవినించి । జీవనాకరమందు చెన్నుమీఱగజనించి జీవనాకర ములాశ్రితులకుంచి । ధాత్రిజెల్వారులేఖ కాంతామతల్లి । తల్లితల్లియ శేషాత్మదాసకల్ప । వల్లిశ్రీరామదాసుసద్భవనసీమ । నుండుగాత నరిష్టా ళిజెండుగాత॥

శా॥ సామేనంగల నన్నుజూడకయె శీర్షంబెక్కియున్నావటం । చామిన్నేటినిబల్కియువ్వలికి ద్రోయంగాళికాదేవియు । గ్రామర్షంబున నర్ధచంద్రమిడి కేల్హాత్తించెనాగన్ శిర । స్సీమన్ ఖండవిధుండుగ్రాలదగు మా శ్రీకంఠు సేవించెదన్॥

సీ॥ కమలోజ్జ్వలంబైన కరతలస్థితిగాంచి ఘనసుషమావిభూతిని వహించి । చిత్రకాగ్నిశిఖోల్లసితఫాలమునమించి ఖలనిశాచరవ్రజంబు లగలంచి । సరసగుణకదంబసంగతివర్తించి హాలికాండవైభవంబవధరించి । రత్నాకరకలాపరమ్యాంబునెసగించి యచలశృంగారాలయతవసించి । సంతతంబుశివాభిఖ్య సంగ్రహించి । నిరుపమంబైన యభ్రవేణిని భరించి । యుగనివడువున నెగడెడు నగతనూజ । భూరిసంపదలిడి మమ్ము బ్రోచుగాత॥

ఉ॥ తాసిరిలోగిటంగలిగి దైవతకోటికి మేటియైవచః। కేసరిమధ్య కావ్యములు కేళిగృహంబులు జేసియధ్వర । గ్రాసులు మెచ్చనిక్కపుజ గంబుసుఖంబుగ నేలుచున్న భా । షాసఖుడాయురున్నతు లొసంగుతమా కనిశంబుకూరిమిన్ ॥

మ॥ కవుల శ్రాంతముగొల్వమించిభువనఖ్యాతిన్విడంబించియా। ర్తివితానంబుధరించి కచ్ఛపిఘనశ్రీలన్ప్రవర్తించిభూ । ర్యవదాతప్రభలన్వహించివర శబ్దాభోగతల్ గాంచిన । చ్ఛవయాదివ్య సరస్వతీమణిర సచ్ఛ్రేణుల్ ప్రసాదించుతన్ ॥

చ॥ కరదళితాభ్రధునవ్యరువి కోసరోజుడుభక్తకుంజరో । త్కర సురగహ్వరీజుడు జగన్నయనోజ్వలతేజుడున్నమ । త్సరసకళాజితాజుడు రసారఘనగ్రతనూజుడుగ్రశ్రవో । మరుదపసారితాచల సమాజుడుమా జుడుమమ్ముబ్రోవుతన్ ॥

సీ॥ అమితరాగప్రకర్షాభిరామైక సుగ్రీవుడైయవిత సుగ్రీవుడయ్యె । ధీరకేసర్యంఘ్రి నారమణ్యాగ్రకుమారుడై సత్వకుమారుడయ్యె। పదనఖదళితశుంభత్సు వేలాహ్వయాగారుడైన తహృదాగారుడయ్యె । రామాస్యపూర్ణతా రారాట్చకోరాయి తాత్ముడైదోర్నిర్జితాత్ముడయ్యె। నెవ్వడాతండు మత్కృతాహీనకావ్య । హారఘటితామలినశబ్దవారవాక్తి । కుండువిజ్ఞానఘుత సనకుండువాయు । పుత్రకుండు సిరులమమ్ము బ్రోచుగాత॥

చ॥ రవిశశిభూజసౌమ్య సురరాట్సచివాసురదేశికార్కిరా। హువులును గేతువుం బదునొకండగురాసినెసంగుసౌఖ్యమిం। నవకృతియత్న కారి కథునాతనసత్కవిరాజకల్పక । ద్రుపునకురామదాసునకు రూఢి గనిత్తురు గాతకూరిమిన్ ॥

గీ॥ మానితాద్వైతదంభ భర్మంబుదుర్మ। తాంధకారవిగోచరం బైనభాను । మూర్తియైతోచిదానినిమ్ముగవెలుంగ । గరపి చెలువొందు శంకర గురుభజింతు॥

గీ॥ వేదములకన్నిటికి భాష్యవిరచనంబు । జేసినిజకీర్తులాశలజే

ర్చికార్తిలు । కాలమాధవయతిని నిక్కముగఁగొల్తు । నిరుపమంబుగ నీకృతి నెగడుకొరకు॥

శా॥ తానద్వైతసరోరుహాకరము మాద్యద్దాన వాంశోదితా ర్యానీకచ్ఛల కాసరచ్ఛటలచే నత్యాకులంబై చనం । గానచ్ఛస్థితిధీమృపాకతక యోగశ్రీ నెసంగించెల । శ్రీనారాయణుడమ్మహాయతివిభుంగీర్తింతుశ్రేయోర్థినై ॥

క॥ కొలుతు న్సద్గురువిద్యా । లలితలహర్యాశ్రిమాలి లసితవిపశ్చి । జ్జలరుహహేళిఁ జ్ఞానక । పిలశౌరిఁ బాటిబండ పిచ్చయనూరిఁ॥

శా॥ ధీమంతుల్ స్మరణీకృతామితమహా దేవాభిధానుంగళా । శ్రీమంతున్వరమంద పాటికులజుఁ శిష్యచ్ఛటాకల్పును। క్షేమంబుంగూపతటాకసృష్టి పరమేష్టింజానకీరామునం । ధామృత్యుంజయు మత్సఖుఁ దలతు శబ్దశ్రేణికాసిద్ధికిఁ ॥

మ॥ పరమానందసుధానరిల్లహరికా పాణింధమాంచత్కవి। త్వారమాకల్పితమైథిలీశ్వర చరిత్రచ్ఛద్మస ప్రచ్ఛదాం । తరనిర్యాతయశస్సితాభ్రసురజః పంతానపేటీభవ । త్సరసీజాతభవాండునాకుభవు నాత్మంగూర్మి సేవించెదఁ॥

ఉ॥ మోములునాల్గులేని బిసపుష్పభవుండుద్విబాహుడౌరమా। ధాముడునేత్రయుగ్మ గిరిధన్వియునందగు బాదరాయణ । స్వామివసిష్టవ ప్తనల శక్తినుపౌత్రుబరాశరాత్మజ । గ్రామణిశ్రీశుకార్య గురుగాఢతపోనిధినాశ్రయించెదఁ॥

మ॥ భవభూతింజయదేవు బిల్హణకవి న్బాణున్మయూరాభిదుఁ శివభద్రాహ్వయు భట్టహర్షగుణ రాశిఁ గాళిదాసాఖ్యుభా । రవిమాఘున్నమదంతుమల్హణుని ధారానాథుదండిఁ బుధ । స్తవసుంధర్మసుధీమణిందలతు నాత్మంగావ్యసంసిద్ధికిఁ॥

గీ॥ సారభావసలరు భారతరామాయ । ణములు దెల్గొనర్చిను మహితమగు । కీర్తినటికిగొండ్లిగిములాశలు జేసి । నట్టికవులదలతు నధికభక్తి॥

చ॥ చదివినహాయనంబులు ప్రసంగవశంబున బల్కుటెంతయైన। జాదవినవిద్యదెల్పరు క్రియోన్నతిబాఠముత్రైనపద్యముల్ । వదురుదుర ర్థయుక్తముగ వాడికలేనిపిజెప్పలేరహా। పెదవిమలంతుకార్యకృతిబ్బృం దముగన్గెనినీచకాకవుల్॥

ఉ॥ డగ్గరియున్ననాడగగడంగరుజచ్చినయట్లుదవ్వునం । బగ్గెలు జెప్పుకుందురల పట్టునధీరుడుదారసిల్లినన్ । సిగ్గునబారజూచెదరి సీయ లనీచులనుచ్చరింపన। మ్యగ్గురుభక్తిశాలికిమహాకవిమాళికిరోతగాదొకో॥

గీ॥ ఈకరణినిష్టదేవతానీకములను । వరమతాచార్యులను కళా గురునిసఖుని । సంస్కృతకవిప్రభులనాంధ్రసత్కవులను । నుతులుగావిం చికుకవిధిక్కృతులునలిపి॥

క॥ కృతినొక్కటి నిర్మింపన్ । మతిదలచియు నెల్లమందమారా రిపద । ద్వితయంబుగొల్చిక్రమ్మరి । కుతుపసమయమునను గంటిగుడిపూ డితగన్॥

గీ॥ అవనిగుడిపూడి వెంకటప్పయ్యధీరు । డంగజాకారు డతులవి ద్యావిచారు । డామహోదారునింటికే నరుగ ప్రేమ । నెరపిబంధుప్రియ మునమన్నించినిల్పె॥

గీ॥ నిల్పిసరసాన్నమునతుష్టి నెరపినన్ను । గూర్చుకొనివెంకట ప్పయ్యకోవిదుండు । ప్రేమభీమాన్వయుడగు శ్రీరామదాసు । నింటికే తేరగూర్మివహించియతడు॥

క॥ మమ్మున్నతాసనములహి । తమ్ముగగూర్చుండబెట్టిదాశరథిచ రి । త్రమ్మాకర్ణించుచు । మోదమ్మూర్మరగనుండ కొంతదడవరిగినచోన్॥

మ॥ స్థిరకీర్తిన్ దురగాన్వయున్ సుగుణకంధిన్ దక్షిణామూర్తిన స । త్కరుణాలబ్ధకవిత్వనిర్మితబహుగ్రంథోత్కరున్ సండితా । భరణుం వేంకటకవ్యధీశ్వరుమహా పల్యంకికోద్భాసితున్ । సరసున్ నన్గని పల్కె ధూర్జటిజటా సందీప్తగంగార్భటిన్॥

ఉ॥ భారతమందు పంచదశపర్వములందెనుగించినట్టిధీ । సారుడు

దిక్కునాధ్వరి రసాస్థలినెవ్వనిగోత్రసంభవుం । డై రహిఁ కెక్కె-గౌతమ మ
హామునిగోత్రపవిత్రుఁడెవ్వఁడా । ధీరుఁడు వేంకటప్పయ సుధీమణి మత్సఖు
డై చెలరుంగ వే॥

చ॥ నయనిధితీర్థయాత్రలు ఘనంబుగనీగుడిపూడి వెంకటప్పయ
జతబాయకేమునునిజాంగనతోనొనరించినాడని । శ్చయముగనన్నియుం
గలుషసంఘహారంబులెదైనగంగయా । రయనధికంబటంచ్రము సుకరంబు
గ్రావాయుమునత్క-థాస్థితుల్ ॥

ఉ॥ నాకులజాతవీరులిటు నాకులచేరక యుండిరంచుము। న్నాకకు
లుడై భగీరథుడ నాకులవృత్తి దపంబొనర్పమీ । నాకరతూణుచేపగిది
నాకధునింగొనె నెట్లుదానిదా । నాకకు దెచ్చిమానితగ నాకలిదీర్చుకొ
నెఁ వచింపుమీ॥

క॥ గుడిచెర్వుదోపుగొడుకుఁ । గడిమిద్విజస్థాపనంబు గనకము
ధరయం।దిడుటయునుకబ్బ మెన్నం। బడుసంతతులనగ దెరవుపల్లెదివికిఁ॥

ఉ॥ అందొకకావ్యమొప్ప నఖిలావనిలో దిరమైయటంచుము ।
న్నందరు జెప్పవింటి సుగుణాకరదాని సృజించియిందుఁజె । న్నొందెఁ చె
న్న కేశవు మహోరగశాయినిభర్త జేసియా । నందము జెంద జేయుమఘ
నాతనపండిత మానసాళికిఁ ॥

క॥ అనిచీనాంబరములుమం । డనహారాశ్వములనిచ్చినం జేకొని
వ । య్యనఁ నేతత్కావ్యప్రే। రణకార్యన్వయము వరుసప్రాయగవగిలిఁ ॥

సీ॥ శకటటకుపాటోగ్ర శార్వరారుణమూర్తిఁ హాలకులీనాదిరే
ఖానువర్తిఁ కాళియఫణిఫణాగ్రవిహారతత్పరంబార్యహృద్గేహదీపాంకురం
బు । నతలేఖమకుటరత్నప్రభాకలితంబు లక్ష్మీకరోదరలాలితంబు। జటు
లారిరూప యుక్కటకాభిరామంబు భాగవతార్చనాప్రాభవంబు। పత్ర
రథరాజవాహను పడజలజము । బుట్టిరచ్చోటఖల కులాంభోధికుంభ ।
జాతులజరాపగావరజాతులగుచు। శూద్రవిభులుయశోజితశూద్రవిభులు॥

గీ॥ అందునాలుగుతెగలుగా నతిశయిల్లె । వెలమలనకమ్మలనగా

డ్డిపీఁగులనఁగ । తెలఁగలనఁగనువీరిలో తెలఁగవారు । ప్రబలిరుర్వీస్థలిని శివ భక్తులగుచు॥

క॥ శివునకుమహానటాహ్వయ । మవుటనుతద్భక్తులీ మహామ హులై గౌరవమొందుటపదవృద్ధిఁ । దవిలిమహానాటివారనఁగ వెలసిరిలన్॥

గీ॥ తన్మహానాటిశబ్దతద్భవముగాదె । యిపుడుమహానాడననాం ద్రవివులయందు । జెల్లెవీరికికరుబంత సింధురోరు । దంతనిభకీర్తిఁ నెసఁగి రిధరణివీరు॥

క॥ ఈతెగలోజనియించెఁ । శీతగిరీందూరగేశశివసిరిబలా। రా తిగజాభయశము బెం । పైతగవెంకయ్యసత్కులాకల్పంబై॥

సీ॥ దర్పనిరంకుశోద్య ద్వైరిశరధికి బాడ బంబెవ్వాని వేడబంబు। సమధికామలయశశ్శాల్యంకురాళికి వి త్తనంబెవ్వాని పె త్తనంబు। భూమిసురులకుచింతామణీమందార రూపకంబెవ్వాని ప్రాపకంబు । నృప సభాజనరంజనీభూతకల్యాణ సూచకంబెవ్వాని వాచకంబు । భళిరయ తడువిరాజిల్లెభవ్యానుకృత సారతటినీకృపీటనంతూళిశాఖి। లాత్మకులపూర్వపూరుషాగ్రగాఘుకర్ద । మాళిభీమాన్వయుడు వేంకయాభిధుండు॥

క॥ ఆభీమావెంకయ్యామ । హాభీమాయోధనాగ తారిజయుని సం।ధాభీమానుజునజజా । యాభీమాభయశురామయాఖ్యనిగనియెన్॥

సీ॥ వరకవిరాగఃవనమిచ్చిధాత్రినుత్కటకీర్తిఁనిల్పినఘనుడితం డు । వరమహాబలము లెప్పాటపైనడరిన దెరలనిసద్గోత్ర వరుడితండు । ధీరచక్రములకెంతేరశ్మినిడి ప్రశస్తముగన్నలోకబాంధవుడితండు। కచ్ఛ పమకరశంఖము ఖనిధానాతిశయుఁడైన సర్వజ్ఞసఖుడితండు । భూరికళలనె సఁగుమహాభోగియీాత । డనుచుదన్నఖిలార్యులు లభినుతింప । నలరెభీమాన్వయుడురామయాభిధుండు । మిత్రహృదయాంబుజములకు మిత్రుఁ డగుచు॥

క॥ సచ్చరితుడురామయవేం। కచ్చమ్మనుగొనియెమున్ను గరుడ ధ్వజుడా । పచ్చవిలుతుగన్నమనువి - యచ్చరతతిమెచ్చబెండ్లియయిన విధమునన్ ॥

మ॥ పతికారంభవనీవకావళుల కన్యావస్త్రము శాఖోత్తమం । బ
తిధిశ్రేణుల కన్న పూర్ణ స్వవయస్యా నీరజాస్యాళికం । చితయాగాశనద్ధే
నురత్న మగుచుం జెల్వొందెనౌరౌర యీ । క్షితి వేంకచ్చమచర్యలూహా
వలుపన్ స్త్రీమాత్రశక్యంబులే॥

క॥ వేంకచ్చమ రామయకున్ । గాంతాభయ సుంద పుల్లయా
ఖ్యాడొదవెని । ష్వంకయ యగుశ చికిహారికశ । లంకుందుజయంతుదుజ్వాలత
బొడముగతిన్॥

సీ॥ చేయించినాడునిశ్చింతతో బెండ్లిండ్లు వడుగులు బ్రాహ్మణవ్రా
తములకు । పూయించినాడు దిక్పూర్ణేందుముఖులకు ఘనయశఃపాటీరక
ర్దమంబు । వాయించినాడు చెంపలు క్రీల దోరగ్రములు సాచి నీచారిపుం
జములను । కోయించినాడతిక్రూర పాటచ్చర ప్రాణిచ్ఛటలనంటబట్టిజొ
ట్లు । భళిగ సాధారణుండెజంభరిపుసదృశ । వైభవాఢ్యుండు భీమాన్వ
వాయజలని । ధానజైవాతృకుండు మంథానశిఖరి । ధైర్యకలితుండు పుల్ల
య్యాధార్మికుండు॥

క॥ భీమాపుల్లయధీరుడు । ప్రేమన్ శ్రీకోటమాంబ ప్రియగాగొ
నియెన్। రామప్రభుడామిథిలా । స్వామిసుతం గైకొనినయశం బేపారన్॥

సీ॥ విభుడుగోపించంగ వెరచుటెంతియెగాదు కనరూనదేనాడు
బెనిమిటియెడ। చుట్టాలతప్పులెంచుటలెరుంగమియెకాదమర ధేనువు బాం
ధవాళికెల్ల । మార్గణశ్రేణుల మనుచుటెంతియెకాదు వేమారుచనుదె
రవిసువుకొనదు । ప్రాణనాయకసుహృత్పటలి బ్రోచుటయె కాదాత్తసో
దరులయట్లాదరించు । భళిర యీనాతికుద్ది జెప్పగగలారె। సతులుముల్లో
కములునవిజనులువొగడ । నలరె భీమాన్వయుడగుపుల్లయ్యబోటి। వా
జ్మదనఘోటికోటమాంబావధూటి॥

క॥ పుల్లయ్యకుకోటమకుజ । గల్లలితశ్లోకమల్లికాసుమహాలా
తల్లజయుతదిక్త్రీనిధ । మ్మిల్లుండగురామదాసుమెరసెన్ సుతుడై॥

సీ॥ గంతువై చెడి కురంగము రెండు ఖండముల్గాజిప్ప సెలనార్చు
కౌశలంబు । నాముకేనుగను గ్రొవ్వారకేల్వట్టి గీపెట్టింపజాలినభీమబల

ము । పైవిహంగముగుంటె బారుచేవడిచుక్క దెగిపడ్డగతినేయుమఘతనం
బు । పొదనున్న పులినిబిట్టదలించి యెదురేగి కరుకుబాకునగ్రుమ్ముగడును
తనము । తనకెకలదంచుశూరబృందములుమెచ్చ । ప్రబలెభీమాన్వవా
యవారాశిపూర్ణ । శరజవిమతుండుహృద్గతనరహితుండు। దానవిజితఘ
నుడురామదాసఘనుడు॥

సీ॥ వసుధశల్యములెన్ని వ్రాల్చుకున్న నుదధీచి నిదానమునకె
ట్లుజెప్పవచ్చు । స్థాణువుదలప్రీల దానెంతకొట్టిన పార్థుడెట్లగుబలప్రథకు
దీటు । భంగనంహాతిపెన్గ బడియెట్లొరలికశరధివచ్చునెగ భీరతకుసాటి ।
చుక్కవాలనకమిన్నెక్కినిక్కినినిశాధవు డెట్లుకీర్తికిసవతువచ్చు । నను
చువిద్వత్కవిశ్రేణులభినుతింప । నలరెభీమాభిజనమహోద్యానపారిజా
తుడనవరతా పారిజాతుడర్థి । దైన్యహాననుండు శ్రీరామదాసఘనుడు॥

గీ॥ శ్రీమహాలక్ష్మమనుమున్నరిగ్రహించి।పిదపహనుమాయమాం
బను బెండ్లియాడి । ప్రథితసౌఖ్యనిరంతరోద్భాసియగుచు। తేజరిలెరా
మదాసుపృథ్వీతలమున॥

సీ॥ అవిముక్తముఖ్యపుణ్యక్షేత్రములు ప్రాణవిభుతోడ గూడిసే
వించెగూర్మి । నఖిలపురాణేతిహాసంబులసనాథయై పండితాళిచేనాల
కించె । సరసవిశ్రాణనచ్ఛలపయోదామృత శ్రీలవనీపనీపాళిమనిచె। న
విరతాభీష్టమృష్టాన్నంబుల నొసంగికలచుట్టములనెల్ల గారవించె । నౌర
యీయమ్మజేజేలయూరు పీడి నెలతయైకాలుచింతామణియెయటంచు।
తజ్ఞులెన్న నెగడె రామదాసుహృజ్జ।లరుహారోలంబశ్రీమహాలక్ష్మమాంబ॥

ఉ॥ శారదవాక్యసంపదకు సత్యవరాకృతి కార్యశత్రునం । హా
రపటిష్ఠతావిధిక యవ్యవహారతకబ్జగేహావి । స్ఫారపతివ్రతోన్నతికి వా
ర్ధిపటాత్మజయావికాసుర । క్ష్మోరుహశాఖయారహనుమాయమ నెన్న
వశంబెయెరికిన్॥

గీ॥ రామదాసధీర రత్నంబునకుకుమారు । రకుడుకోటయాఖ్యుడ
కలుషుండు । ప్రబలెహీరహారపారదడిండీర । సదృశకీర్తియగుచుజగతి
యందు॥

క॥ ఈకోటయ్యకులాంగన । పాకారిసతీసమాన ప్రభావరమణ
మాంబా కాంతమార్గణులకును । హాకల్పకవల్లినాగనార్యులు మెచ్చన్॥

గీ॥ ధాత్రిహనుమాయమకు రామదాసునకును । గలిగిరి కుమా
రవరులు వేంకయసమాహ్వ । యుండు మఱియు మార్కండేయుడు భయ
వంశ । పావనుడగు కుచేలుడు భవ్యగుణుడు॥

సీ॥ తండ్రియా శ్రీరామదాసు గంగాస్నాన సుకృతఫలంబు విస్ఫు
రణమగుచు । సర్వంసహాసుర సముదాయ భావు కాశీర్వచనాప్తి ప్రసిద్ధ
మగుచు । నిలవేలుపుల కృపావిలసనంబులు సముద్దామ ప్రభావకందంబు
లగుచు । ప్రాంచిత్తైకాదశస్థానచరన్నవగ్రహ దృష్టివతతంబు కరమొనగు
చు । వేంకయాఖ్యమార్కండేయు విశదమూర్తిన్ । యాగుకుచేలుని బ్రో
చుతనవనియుండు । పార్వతీపరమేశ్వరుల్ భార్గవీవి । ధులును బ్రహ్మాదిఘు
లుగాతురలఘుకరుణ॥

సీ॥ పాలమున్నీటిలోపలితోయుంకులమీద చెలువరాపాన్పుపై జ
లజనయను । డెందాకనసియించునందాక భీమాన్వవాయ పాథోరాశి
పర్వచంద్రు । డగు రామదాసు కీర్త్యంగనామణితోడ వతనివంగడపునా
రందరుందు । రలచెన్నకేశవు నలఘుదయారసంబున నీప్రబంధంబు భూత
లమున । నార్యవర్ణితమై ధాత్రినలరుగాత । రాజతాపనుడగు భగీరథు
ని చర్యలాలకించినవారికి నజరవాహి । నీజలస్నానపుణ్యంబు నెగడుగాత॥
ప్రళయాబ్ధినిర్మగ్నభయమూర్ఛితనలో జగమును మార్కండేయు గాచెనె
వ్వ । డనికిడాగ్గినయర్జునునకు విశ్వరూపశ్రీని జూపినవరుడెవండు సు
రరాజులిగబిట్టుగుదియించు రావానకచలమెత్తిననిర్మలాగ్రుడెవడు । వత్స
గోపార్భకానళిగొన్న ధాతకు మహిమజూపినభక్తమాన్యుడెవడు । ప్రీ
తులబుట్టినదైతేయసంతతులజంపి । తత్తరసమున నెవడు గోత్రనేసగించె నట్టి
డు శ్రీచెన్నకేశవుడామహాను । భావుడలరించినిష్టార్థఫలములరుదే॥

క॥ ఏవంవిధచర్యానకున్ । సేవితసురవర్యునకు వసితసూర్యా
ర్యున్ । పావనకార్యునకజర । గ్రావశ్రీధైర్యునకు జగద్ధుర్యునకున్ ॥౧॥
సరసిజభవాండకోటర । భరితయశశ్శశిమిత శయ్యపర్యంకునకున్ ॥

వరశీర్షసహస్రాహీశ్వరపృథుభోగాంతరాళ పర్యంకునకున్ ॥ ౨॥

కోవిదసన్నుతపదరా । జీవునకున్ యాతుధానజీవోగ్రవనీ । దావునకు చెన్నకేశవ । దేవునకున్ నిష్కళంక దృఢభావునకున్ ॥ 3॥

రాజోల్లాసునకున్ సుత । వ్యాసునకున్ శాతకుంభవాసునకునిరా । యాసునకున్ [illegible]ని । వాసునకున్ రక్షితాత్మపదదాసునకున్ ॥ ౪॥

శౌరికి సమస్తజగదా । ధారికి కేవటకధాంగధారికి వరభీ । మారామదాపహృదమని । హారికి సులాచ్ఛవిత్రిహారికి హరికిన్ ॥ ౫॥

వరజనకసుహ్లగోత్రా । కరవిస్ఫురితరామదానకరకృతపూజా । భరణునకున్ శరణాగత । భరణునకున్ భక్తలోక భవతరణునకున్ ॥ ౬॥

ఇట్టి [illegible] । మెరుగా వించి [illegible] విను [illegible] । [illegible] కలుప వసికుతారు॥

ఉ: శ్రీమద్భువన [illegible] । [illegible] భాంధ [illegible] । [illegible] నంబుజహాత్మ [illegible]

సీ: శౌకంబునకును [illegible] కంబునకు [illegible] కాకంబునకు పైకపాత ములకు । కోకంబులకును [illegible] బులకు దండశూకములకు । కోలంబులకును శార్దూలంబులకు సింహజాలంబులకును శుండాలములకు । మకరంబులకు తిమినికరంబులకు భూరిశిశుమారంబులకు బకప్రకరములకు । శ్యేనములకు గపోతసంతానములకు । వీనులకు మర్త్యదపురు [illegible] పోతులకును । సహజవైరంబు దూరమై యహరహంబు । మహితము ప్యోతదాశ్రమము మహిమ జేసి॥

ఉ॥ అచ్చటదివ్యావశాబ్దమితమైనతపోమైత్రి నెసంగునధ్వరం । బచ్చుగ శౌనకాదిక మహామహిత సమూహములాచరింపగా । వచ్చె రథాంగధోత్కృష్టిమణిపత్ర నసూతుడు సూతుపుట్టిపె । నచ్చుకోనంగి [illegible] రాజున కర్చలు దద్విశీశ్వరుల్ ॥

క॥ ఈవిధమున శౌనకముఖ । కోవిదులు నితాంతప్రసంగ సంగా ములనెం । తేదాసిగన్న వ్యాసాం । తేవాసిం బల్కె రప్రతిమ హితచరితుఁడై ॥

ఉ॥ సూతమనోనుషక్త వరసూతభవద్వచనాంబుజాసని । ర్వా తకధాతరంగిణి పురాతన పూరుషకీర్తిఫేనం । కూరిమ మెత్తురే ర్వినిర త్రములంబడి సాగినిండెవి । ఖ్యాతము దాత్తదంభనవిలాయము శేముల్ జగ ద్భూతంబుగన్ ॥

క॥ మును జెప్పినట్టి యితిహా । సని కాంచి మునుబాలదేకొ నరబోమహి మా । రసకును హరిభక్తకథల్ । వివిధసవిబోనంగె నన్ను నెఱ్ఱిగింపవె ॥

చ॥ హరిసుతయై చెలంగిన సురాపగ నేగిరికిన్ భగీరథా । బను పెఫ గీరథుండతని వారివి వారిని గాఢనాపు విని । [illegible] ము నాకము జేరఁ జమ్మ్ము నే । నరణిని మింగిపిదె వృషభంగ హగంగను వెల్పు మంతయున్ ॥

ఉ॥ నావిని రోమహర్షణి విననుత గొ వచించు చెనోయినిం । ప్రావతులాసి [illegible] వైభవాంచి । శ్రీ [illegible] చేయనుపెప్పగ జేసివింపరిం । తేవిబుధేంద్రులాత్మ సుప్రసాద వాక్యములాను కైవసిన్ ॥

క॥ రాజర్షి యనఁగు భగీరథ । భూజాని చరిత్ర చెప్ప భువనోన్నతి గా । నాజన్మము ధన్యంబై । తేజరిలఁగ జేయు హరి సుకీర్తనములారా ॥

క॥ అనియడిగిన జనుస్వాజాం । గనలకు [illegible] సా౦ । తనటన్ని టులాకుశికో । గణరవలనకు భగీరథు తెలివి ॥

మ॥ అమిత శ్రీమానిద్ధ్యసౌఖ్య సదమా [illegible] । ద్యుమ భాస్వద్రధరధ్యకేతు పటుపర్యద్భూతజాతోద్ధుర । వ్యాసు ద్యవతత రంగసలిల వ్యాప్తేంద్రభూరిద్రుమ । వ్యామతా మోధ్య యమోధ్యబా ల్పె సకలోర్వీనాయకారాధ్యమై ॥

మ॥ ననుసంరక్షణ జేసి తీవ్రమునులో నన్నిల్పి నిన్నట్లు జే । కొని గావందగునంచు దార్ల్ను మహోగ్రాపార మోనాగసా । గసివాసాలిగ

ధీరఖేయములరేఁ గన్పట్టెదన్మధ్యగో । త్రనుజత్రాగము భంగిసాలముశి
ఖాగ్రస్ఫుగ్వీధాత్రిండమై॥

మ॥ రవళించుంబురిపైజయానకమువా ప్రాసాదసద్గోపురా । గ్ర
వసత్కృత్రిమమూర్తిఁహాస్సిరిపురె ఖాదర్శనోద్యత్సము । ధ్వజహస్తన్మత్స్న
రరాశిమధ్యగతమా తంగాదిదుర్వారభై । రవఃస్ఫారిదమిషాభరిధనస్వరు
ఝుకీరంగత్తరంగార్భటుల్॥

ఉ॥ రావెఘ్నృతాచి రంభ బుధరంఁనిహేమ కుమారిభూరిహా ।
ర్వ్యావధిగీవిధిన్నిలుచు టందమెదిన్యశరీరశూరయ । జ్వావళిడాసెనింద్రవ
భకాటకుబోదరియయ్యెనంచునా । ప్రావనిభృత్కచాళియను నక్కడి
కాంచనపుత్రికాతతిఁ॥

సీ॥ కలశార్ణవోర్మికా వళులంచుజలశాయి యోగనిద్రాసక్తి
కుత్సహింప । మగనిచేసెలవంది నగజాతతనపుటెనిల్లీడయుని ప్రేమనేగుదే
ర । కలధౌతగిరిశృంగములుగాదలచి విహారముసల్పమేదనీరధుడుడాయ।
బృహదభ్రనిమ్నగాలహరులంచని జహ్నుడనుమానివిన్మితాస్యుడగుచు
జేర । నలరెనచితవేఘోండతిలనులైఁ । పృధుతరోత్సేధ సౌధవర్గద్ధ
హీర । మండలమయూఖ రేఖాసమగ్రరుచిర ॥ శుచిరుచిప్రచయంబుల
బొల్చుటబలసి॥

ఉ॥ సారఘలచ్ఛదోత్కర నిశాంతములంద్విజపాళికెల్లన । తాక్క
రమొ[illegible] ధీరసమాకాంత గుల్వనిబొల్చునండగా । సారఘలచ్ఛదోత్క
రనిశా త[illegible]లంద్విజపాళికెల్ల । సత్కారమొనర్చిధీర సమాకాంత[illegible]ల్వని
బొల్చు[illegible]॥

[illegible] లఘుక శాకినాదమైన యుంగగుర[illegible] రుని చేతనోడెను । న్న
లచ[illegible] ట్టి చతురాస్య శరిష్టుకు లిచ్చు దాజగ । త్తులక[illegible]దర్శ
నంబ[illegible]ఘు డతకెట్టి బుధుండటంచుని । చ్చలువిహాసించుచుంట సుర
సాగ[illegible] ఘుమునతృప్పరంబునఁ॥

మ॥ మతివిద్యాజితజీవశేషులగుచుఁ ఝమ్మైవెల్తురేకానిదు । ర్గతి
గాకెవ్వడుజీవశేషులురు శౌర్యశ్లోకరేఖాప్రధో । న్నతిధిక్కార్యపిరాజ

మానేలగుచుఁ వతిఁతు రేకానినం । తతిముగ్గారవిరాజమానులు జు
రాంతర్యానరాజాగ్రణుల్॥

ఉ॥ శ్రీకిరవై చెలంగు నిజజీవనమెన్నదుగోలుపోదుదో । పాకరు
రాకకుబ్బరిడ రన్యులకెత్తరిచేదుభూమిభృ । నైష్కమముచ రవ్వాలవ
హించరు భంగకదంబకంబుర । త్నాకరులయ్యుజిత్రమున నప్పురినుండు
వణిక్శిఖామణుల్॥

ఉ॥ కోరినసీరెరాశిగలకోడెను వేలుపులొక్కగోపతిఁ । ధీరత
సీడెయాపశుపతింగని వేడినరెంటిగట్టదో । శ్శీరమముచ్చికున్నిఫలసిద్ధివహిం
వక రాముడూరునే । రూరకవ్రియ్యజాగ్గొనుట యొప్పనెయందురుశూ
ద్రులప్పురిఁ॥

చ॥ రవిరథరథ్యరశ్మిఫణి రాజిమృణాలములంచుమంచము । ద్రివి
కేగనెత్తుశైలవిత తిండిలకించిప్రతీభశంకచే । దవిశిరదమ్ములందొఁకుపుదా
రుణ ఘీంకృతులందిశావశా । ధనవమితింగలంచుమదదంతి కదంబకమ
ప్పురంబునఁ॥

సీ॥ ధారాధరములయ్యు ధాత్రిజరించుచె తరినిమిత్రావరోధము
వలుపవు । కాండంబులయ్యు నిక్కముగనిజారోహ శుష్కంబునభివృద్ధిజో
న్పుచుండు । హంసంబులయ్యుదా మనిశంబుమానస పాత్రికమిత్రిలచేది
పురుచుండు । గంధర్వతతులయ్యు గడువిమానంబునహింపనిధాటిచే జెం
పుజెందు । దిరుగదుపరదుగాఁ ధఃప్రదేశమొనసి । హారికులంబయ్యుననిబు
ధులరిదినొంద । తేజరిల్లెనారట్టకాంభోజయువన । సింధుజముత్తెనవప్పు
రీసైంధవములు॥

క॥ నగరుడువిక్రమనిజిత । నగరుడునిజదోర్నిరస్తసాహవిభ
ణా । నగరుడుసత్వరమొల్లా । నగరుడానగరిబెంపె నగచాలించుఁ॥

సీ॥ తనకీర్తిఁనటికినుత్తమరసజ్ఞాంత రంగములు విఖ్యాతంగము
లుగాగ । తనశౌర్యరవికమిత్రచ్ఛటామద వికారములు ఘోరాంధకా
రములుగాగ। తననిర్వపణకల్యమునకుసూరీంద్ర చక్రములనారతముచే

క్రములుగాక । తనకళాకాసారమునకు నిర్మలభావ కవులునిర్మలభావక
వులుగాక । బరగెనిజమ్మృదు పదయుగభరితశరధి । పరిధిగతవిశ్వధరణీ
విభాసిరాజ । శేఖరశిరోగ్రమకుట నిచితబహూరు । తరమణివిభుండుస
గరగోత్రావిభుండు॥

క॥ అతనికిగలారుదంచిత । మతులుసతులు గేశినీసుమతులిద్దరు
న । న్నతచతురాలాపసర । స్వతులుగళావసతులనఘచరితజితసతుల్॥

క॥ క్రూరకృపాణోరువిభా । భారోద్గాఢాంధకారపటలాంధీభూ
తారియయిసార్వభౌముం । డైరనబాలంచెసగరుడార్యులుపొగడన్॥

సీ॥ గండముల్త్రైలోక్యకప్రదేశములందు దుష్కీర్తిపల్యాలస్తోమ
మందు । గాఢవిసారము ల్గాసారతతులందు మధుపపంక్తులను సుమంబు
లందు । కఠినంబుకలకంఠ కంఠకుచములందు లేమిలేమలమధ్య సీమలం
దు । పల్లవ్రొల్లానంబు పాదపావళులందు యతిభంగములుకు కావ్యంబు
లందు । కుటిలవర్తనసతులముంగురులయందు । చంచలత కామినీదృగం
చలములందు । గానికానంగరావునగరమహీవి । భుండుదాజక్రవర్తియై
యుండునాడు॥

ఉ॥ హైహయతాళజంఘముఖరాహితరాహుతపర్వతాంబుము।
గ్వాహకుడైనయాసగరపార్థివుకీర్తివధూటివిశ్వసృ । డ్గేహనినవ్విసా
రకరిరాట్ప్రవరుంగనికాలుద్రవ్విస్వ । ర్వాహినిగ్రావ్వజివ్వికడు రాజిలె
సర్వదిగంతవీథులన్॥

గీ॥ ఇటులనారాజమౌళిసర్వేలనేలు । తఱగడిచెకొంతయంతనా
ధరణికాంతు । కాంతలనపత్యలై యున్నగనివిషాద । సహితుడై పల్కెన
తడాత్మసతులజూచి॥

సీ॥ పుత్రునెత్తనిమహా భోగంబురోగంబు సూనుండుదవులనిమే
నుమ్రాను । తనయుండు మెలగుచుండనిగీము బెనుతూముశిశువుపల్కెడ
గన్నచెవులుగవులు । ప్రియసూతిగనక శోభిలుకన్నువలకన్ను తనుజు
ముద్దిడనియాననము పెనము। పట్టికిచనువీని భావంబుదావంబు నందనుం

డొందవనినాతిక్రోతి । వసుధనిర్మాణవశుడైన వానినొసటి । వ్రాతరోతగ
దాకీరవాణులారా । కావునసుతార్థినైన నన్నావనేద్ది । గలదుపున్నామ
నరకసంగతికిబాపి॥

చ॥ అనవుడువారలిట్లని రహస్కర తేజపితృణభారమే । య
నుపునబాపవచ్చు తనయాగ్రణిగల్గకయున్నవంశపా । వనుడగునందనుం
డనెడి పండుజనింపని సంస్కృతిచ్ఛలా । వనిజమహాసనిరర్థకవిభావిభవం
బువహింపదేభువిన్ ॥

క॥ కావునసంతానార్థులు మైవనినపమాచరింతమనిపల్కినసా ।
భూవల్లభుండుమంత్రిజ । నావళిరావించియనియె ననఘతరోక్తిన్ ॥

ఉ॥ సంతతిగోరిఘోర వనసంతతిలోనేకచోదపంబుని । శ్చింతు
లమైయొనర్తుమువచింతు వినుండికమేమువచ్చుప । ర్యంతముదన్వదంత
మహీయంతయునేలుడి దుర్మదారిపీ । రాంతకచర్యయున్ బుధ జనావన
ధుర్యతలాచరింపుచున్ ॥

శా॥ దేవబ్రాహ్మణవృత్తులంగరము నంధింపంగరాదుజ్వల । స్థా
వంబై యదివంశగహ స్థానంబులంబాకిభ । స్త్వావాలంబులొనర్చునాయు
వయునుద్యధీయునార్జించుగో । త్రావృత్తాహితులిట్టికగ్గము లొనర్చం
బోవరెప్పట్టునన్ ॥

చ॥ కటికితనంబుగల్గు నధికారులగూరుపరాదువారలా । కృట
నరిమెందుజేసిభువికాపులలేవగదోలితద్గృహా । త్కటతరదానువేణువుల
గట్టిగబాకపుగట్టుతానటం । చటమటసేయనయ్యఘము లక్కటభూవి
భునాక్రమింపవే॥

క॥ మహివిభుడఖిలాంగంబుల । నహరహమరయమిఘటించునహిభయమారా । యహిభయముకంటులయన । స్సహ యోగ్రతకంట
బెట్టిదంబై యడరున్ ॥

గీ॥ అలఘుమంత్రపరిజ్ఞానియగునరేంద్రు । డహిభయోద్రేకమ
డచి జెన్నారుచుండు । నలఘుమంత్రపరిజ్ఞాని యగునరేంద్రు । డహిభ

యో ద్రేకమడచిజెన్నారినట్లు॥

చ॥ పరుపరుషా నరుంగెడపి వైచినవాడునృపాలకింకరో। త్క రములచేతజిక్కి యధికారిపురస్థలి దీనుడై గడుం। శరణనిగోడు నల్పను రిచావునకంచదోలగించెనేనియు। ల్లరికొనసాగదేవుజనులన్ననిత్తురెథా త్రిటక్కరుల్॥

గీ॥ బందిగాండ్రుడుకుణ్రుద్గుహావనములునిక్కి। పట్టుగానుండినృపు ని చేపట్టువడక। యున్ననమ్మించికడతేర్పనుర్వరాధి। పతికఘము పెంద దందురు పరమమునులు॥

ఉ॥ కారదొలంగిబారినను కత్తెరకాని తలారమూకబి। ట్టార సిపట్టజాలక ననంతికదేశికునొక్కనిందదా। గారముచేర్చినట్టివనిగాంచి విచారణజేసిచారశి। ఘోరచనంబునల్పనిరసావిభుడొందడెనారకవ్యథల్॥

చ॥ కనుడఖలంబురోయ కొకకార్యముజేసిన శేడొకంమజూ। లెనసినరోతనాతిగని యీచెలినెవ్వడుగూడెనంచుమం। త్రినడుగవాని దేనిజపురిం జరలాడుచుదూపురాసినీ। టనుపోడినున్న ముందదుపుటక్క రిబట్టడెనిల్తైరుంగనే॥

గీ॥ ఆనుచురాడ్ణీతులతడుబెక్కాడిరాజ్య। భరము శేషంబుమం త్రి శేఖరులమీద। నిలిపిపత్నియుగంబుతోనిలయసీమ। వెడలెశుభనిస్వ నములతోద్విజులునడువ॥

గీ॥ వెడలివనులుధునులు వీళ్లుబోళ్లురయాన। గడచితుహినగి రినికటకకఠోర। గహనసీమజొచ్చెఘనమృగారవహాళా। హాళికిగలుగు సతులయుళుకుదీర్చి॥

స్రగ్ధర॥ సగరుండక్కానసేలంజనిచని కనియోజాతినిర్వైరభా వ్వ। న్మృగథామశాస్త్రచర్చా మృదులవచనయు క్తిజితుష్కారభూ మిక। జగదంచత్త్రైకసామశరదధగతౌసారవ్రైతౌనబర్హి। ద్విగళ ధ్దూమ। దపోసంవృతయమినిరత ప్రేమకర్మంది సీమ

క॥ కాంచిపరిగ్రహాయుగళస । మంచితుఁడై చొచ్చి మునులకానతులిడిని । ర్వాంచితమతి నలరునదీ । ట్కాంచీవిభుజూచియనిరి కర్మందిజనుల్॥

మ॥ పులులుంబొబ్బమెకంబులుంగలభముల్ బోత్రుల్సివంగుల్ వృకం । బులుఘూకంబులు జంటనాల్గడుగులం బొల్పారుజీవుల్ రొదల్గలిగింపంగలగుండుగన్నగహ నక్ష్మామండలంబారకాం । తలతోజొచ్చితివచ్చితీడకు నిమిత్తంబే మొకోరాణ్మణీ॥

క॥ అనియుచితసపర్యావ । ర్తనములునలుపంగనప్పతంగాన్వయపావనుడఖిలమునిజనంబుల । గని మ్రొక్కి వచించె వినయగౌరవఘటితిన్॥

క॥ సంతానార్థులమైబుధ । సంతానులమిమ్ముజూడ జనుదెంచితిమూ । వంతననుంగునిలిపిమా । వంతందొలగింపమీరె ధారకులుగదా।

సీ॥ కావుకావనువేళ గనిముద్దుసేయుట కూర్చుండుదరి నెత్తికొని మురియుట । పారాడునాడుగొప్పగ గారవించుట నిలుచుపట్టునచాల నెన్నికొనుట । యడుగుబెట్టగ సేర్చునదనని పొంగుట భాషాభ్యసనమందు పల్లవిలుట । గజ్జలందెలు మ్రోయ గారాగనలరుట విద్యలార్జించుచో పేర్మిబడుట । గలుగునిసువులెసంగిన ఘనులకవని । నట్టివారిభవములు పుణ్యవిభవములు । గానననపత్యభోగముల్గాననగత । రాజచంద్రికలో మానిరాజులారా॥

గీ॥ అనవుడువసుంధరేంద్రునకనిరిమునులు । భృగుమునీంద్రుండుదావకాభీష్టదాయి । యగునతనిగూర్చి జపియించుమనినతద్వి । ధానమెరిగితపస్సుద్యమతదాల్చె॥

క॥ ధరణీభృద్విభుడునిజాంతరభాస్వద్భృగుడగుచు బాదలెనిచ్చలుడై । ధరణీభృద్విభుడునిజాం । తరభాస్వద్భృగుడగుచు బాదలుబ్రించె॥

క॥ అత్తరిమిత్రకులాధిప । బిత్తరులంగాంచిమాని పికవాణులు

రో । పిత్తతులుదులకు రారుజ । గత్తలమునవీరికనిపొగడిరిపగిద్దిన్॥

ఉ॥ ఒక్కెడదెల్లబోకకరినోద్ధతిజూపక వాగువంకలం । జక్కక గోళవైఖరిని జెందకమూలలనీగకున్నవా । ర్మక్కలనీలశైవల సమూహమిళిందదృఢాంధకారముల్ । జక్కనివీరివాల్గురుల జాయలకుంబురుడింపగానగున్॥

సీ॥ లావణ్యవారాశిలహరిలోనుండి నిక్కి వెలుంగు వెన్నెలగీము మోము । రామేయమోహనా రామసీమోద్భాసిహేమమైనిరతమింపె కుక్కముకుక్క । భాసిల్లురతిసుమాంబకుబులోకముగెల్చు మతికెక్కెము లుదీర్చుమాట్కి చూట్కి । శ్రీశష్కులికనవశ్రీలనోడించు చొప్పునశు భాకారముల్బ్బనువీను । లలఘురేవటరాజ మంగళముగళము । ప్రసవ నాళీకకరధనూరమలుబాములు । భవ్యమకరందసారంపుబావిమోవి । భ ళిరవీరలగోనియాడ బ్రహ్మవశమె॥

గీ॥ సరసమైనమహాగంధ శాదమందు । మునుగుటయుభూరికం కణములువహించు । టయునువివరింపగానీమిటారులకర । శాఖలుబిసం బులనుటకుసందియంబె॥

గీ॥ అరులసరిదంతరంబుల కనిచిశాత । కుంభకుంభంబులనుమ హోగ్నులగలంచి । గిరులగదలంగనీకాగివరలెభళిర । వీరికుచయుగ్మము లుశుభాకారపటిమ॥

శా॥ నూగారాశుగభోజిగానలనుధాంధోమార్గమూజహ్నుపు । త్రీగాఢోర్మ్మలగున్వళుల్ సుడిమెబో శ్రీనాభిచక్రంబుతో । దూగునూభ్య రినితంబదేశమనటిన్ దూలించునూరుల్సరా । శైగోత్రాధిప వల్లభీయు గళికా హాజంఘలొప్పారెడిన్॥

గీ॥ చక్కదనమనుకొలనిలో నుక్కమీరు । చున్నతాబేళ్లుద మ్ములైవన్నెగాంచె । వీరిమీగాళులడుగులయూరవేరు । గలదెకరపదన ఖపాళికలకుడులకు॥

కం॥ అనితమువర్ణించెడిముని । వనితలతోజనువుమెరసి వారి

రువుతుబా । యనికూర్మింబరిచర్యలు । దనరుపనారాజొనర్చె దపము
గ్రముగన్॥

సీ॥ చటులనిదాఘవాసరపరంపర సమగ్రముగపంచాగ్నిమధ్యాంత
రాళసీమ । భయదవార్షికఘనశ్రీపటలంబులందు దుర్భర [illegible]
శీతాతలమున । నలఘుదుర్వారశీతాహస్సమితికంఠదఘ్న [illegible]
లలోన । వాసంబుచేయుచు మాసర్వయన [illegible]
నశనవిధి । క్రమముగాదాల్చి వల్కభాజితనుడు । [illegible]
భాస్వజ్జటాప్రదేశుడై నిస్తరళహృత్కుశేశయుండు । [illegible]
చుండెసూరాన్వయుండు॥

శా॥ ఈమాడ్కిందపమాచరింపభృగు [illegible]
నుకం । పామూంచన్నయనాంచలుండగుచు [illegible] ।
స్వామిగ్రామణి చెంగటన్నిలిచె నీశానుండుదాదొల్లి సు । [illegible]
వదగ్రదేశమున నాస్థంగ్రాలుచందంబునన్ ।

క॥ ఈతెరగునబ్రత్యక్షుం । బైతాపసమాళిభృగు [illegible]
డాగో । త్రాతోయదవాహుంగని । చేతోమోదం [illegible]
దూక్తిన్

ఉ॥ ఏలికమిన్నతావక హృదీప్సితముల్ ఫలితంబులై చనున్। [illegible]
లికనీతపంబుపరుషక్రియజూపకుమీతదగ్నికిం । దూలికలయ్యె [illegible]
లనుజ్ఞనొసంగితి లెమ్మటంచుభా । మాలికులీనుపైజలి [illegible]
కమండలూదముల్॥

క॥ అవనీశ్వరుశీర్షముపై । కవిగురుడు కమండలూదకంబులు
ల్కన్ । దవిలినతపశ్శ్రమమువిడి । పావబాసినవీతి [illegible]
లింగెన్॥

క॥ రాజన్యుడుభృగుపాదస । రోజన్యస్తోజ్వలచ్ఛిరోదేశుండై ।
సౌజన్యంబునవతియిడ । భాజన్యాయుడలమౌనిరాజిట్లనియెన్॥

మ॥ పరితుష్టాత్ముడనైతినో సగరభూపా నీతపశ్శ్రీకి బల్వురసత్పుత్రులవిక్రమాఢ్యులభవల్లోలాక్షులందొక్కసుం। దరిగాంచుంగులదీపకుం గఠినచేత స్సారుగాంచుఁ భవ। త్తరుణీరత్నమొకర్తెయన్న నృపకాంతల్మ్రొక్కిపర్ణాశితోఁ॥

ఉ॥ తారువచించిరిట్లుగుణ ధన్యవదాన్యవతంసవిక్రమో। దారులబల్వురన్సుతుల దాగనునేతరలాక్షివంశవి। స్తారకుడేకళావతికె సంగునిజంబెరిగింపుడన్నన। వ్వారిజసంభవాత్మజుడు వారిగనుంగొనిపల్కె నాదృతిఁ॥

క॥ మీరేగతిఁగోరుదురో। యార్తింబుత్రులుదయమగుదురన నయో। ధ్యారాజాగ్రమహిషిమధు। ధారాధారోక్తిననియె ధాత్రాత్మజుతోఁ॥

చ॥ ఘనగుణవంశదీపకులు గానికుమారకులెందరేలన। త్తనయుడొకండెజాలు ఫలితంబుగఁజేయుమునాదుకోర్కినా। వినినృపదారరెండవది వేగ వచించెమునీంద్రబుత్రునో। క్కనిగనుటెంత పెద్దయొనగంగదెనాకమితాత్మజన్ములఁ॥

చ॥ అనవుడువారికాకరణి నాయతిరాజువరంబులిచ్చియొ। య్యనృపుంగోవచించె భవదగ్రకులాంగనకొక్కపుత్రకుం। డునుదరువాత దానికి తనూభవులర్వదివేలుశౌర్యవ। ర్ధనులుదయింత్రుతద్విధము తజ్ఞనుతామెరిగింతువిన్మికఁ॥

చ॥ క్రమముగనగ్రభామిని కొకండునురెండవదానికొక్కతుం। బముప్రభవించుదత్ఫలముప్రస్నియు షష్టిసహస్రబీజసం। ఘములిలదేజరిల్లునవిగ్రచ్ఛరనాజ్యఘటంబులందునె। య్యమెసగనిల్పగాగొమరులై వెలుగొందుదురర్కవంశజా॥

క॥ అనిమానిపల్కివీడ్కొ। ల్పినసాకేతంబుజేరివిశ్వధరిత్రిఁ। దనదక్షిణదోరంతర। ముననిడిపాలించెరాజపుంగవుడాస్థఁ॥

క॥ ప్రియలిద్దరితోనిజపురి। కయనయవిధిసార్వభౌము డరు

దెంచినుఖా । శ్రీయుడయ్యెననిననూతుణ । నియములడిగి రవలికథమ
నీషోత్సుకులై॥

మ॥ నతహృత్కంజవిహారహారసుర కాండగ్రావరాజేందుభా ।
సితకీర్తిద్యుతిసారసారహత దుశ్శీలాది తేయానుహృ । చ్ఛ్రుతఘోరాంగ
కవారవారణపిప త్సర్వంసహాభృత్ప్రిమం । డితదుర్వారశ తారతారగు
డిపూడిగ్రామవాసాచ్యుతా॥

క॥ మధురాక్షసాహితసుధా । మధురాలవనాభిధామమదనజన
కసా । మధురీణజనవినుతనల । మధురాజరతీశరూప మంచదహీశ॥

తోటకము॥ పదయానదయాత్మకసాధుమన । స్పదనాకదనాగత
శత్రుజయ। ప్రదరావిదురాదికవర్ణితపా। రదనారదనాగపరమ్యయశా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్దక్షిణామూర్త్యష్ట మూర్తిదాక్షిణ్యానులబ్ధ
కవితాసార శౌనకగోత్రా రామపటీరసుభద్రాంబికా
పిచ్చయామాత్య కుమారతురగాన్వయ పయ
స్సాగరాభోగ తారాజార వేంకట కవిధీర
ప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యా
నంబను మహాప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమద్భీమాన్వయతిమి । ధామవదాన్యాగరామ దానవదదవ । ద్యామహిళాధిపనుతన । ర్వామరగుడిపూడిహరిదయాంబుధిలహరీ॥

గీ॥ అవధరింపుముశౌనకాద్యఖిలపారి । కాంక్షులను గాంచిపల్కె నక్కథకమౌళి । సంతతికినేగి క్రమ్మరసదనమునకు । సగరుడరుదెంచి రాజ్యంబునలుపునపుడు॥

క॥ దౌహృదరమసగరవరా । రోహాలుధరియించి రసితరుచులు గుచాగ్రా । రోహములయ్యె౯ బాధో । వాహములపరంజగట్ల పైకిడిగు గతి౯॥

ఉ॥ చిట్టములుద్భవించెనిరుజెక్కులకుం దెలుపగ్గలించెవే । మట్టిరుచించెనాలుకకు మధ్యమసీమసమృద్ధిగాంచెనీ । ర్వట్టుశరీరమంతట విభావిభవంబువహించెనారుదా । రెట్టిగ మేచకచ్ఛవిభరించె నిలాపతినాతిదోయికి౯॥

సీ॥ కళుకువజ్రాలకమ్మల తళ్కులనజెక్కగవసార తరగౌరకాంతులూర । తరళకీలితసీల వరనీలరుచిబారె నాకుచాంచలసీమనల్పుభ్రామ । నాపన్నసత్వదంభావాతదినసరి ద్భంగోత్కరముజాయవళులుమాయ । నెదనుండబనిలేక మదనుండరుగ బైటనుంచు ముల్కులలీలనుమ్మిగ్రాల । రుచులుజెన్నారనూగారు రుచులమీర । శ్రాంతినిండారగమనంబుసల్లువార । వరుసనవమాసములునిండెవార్ధి౯ మేఖ । లాసుధాభోజిరాజకళావతులకు॥

చ॥ ఫలదములై గ్రహంబులు నభంబునమంగళరాసులందుశో । లశుభవేళహేళికుల వృద్ధికరుంగొమరు౯ సుకేశినీ । జలరుహగంధి

గాంచె గడచంద్రముఖీమణికుద్భవించెన। వ్యాలసారకాయబీజసమవాయ
సహాయము సాధ్వపాయమై॥

ఉ॥ ఆసారకాయవిచ్చి విరియంబడనర్వది వేలవిత్తనా। లోనరి
లేక ధరిత్రిఘృత యుక్తఘటంబుల హానినన్నిటిన్। వాసిగనిల్పగానవ
యవచ్ఛటలేర్పడి శాజకాళిమై। భాసిలెసార్వభౌముడును బంధుజనంబు
లుసంతసింపగన్॥

గీ॥ జాతకర్మాదిసంస్కృతుల్సల్పి మొదటి। పట్టికసమంజసాభిఖ్య
బెట్టికడమ। కొడుకులకువేరువేరుగా నిడగజేసె। నామకరణంబులాధ
రానాయకుండు॥

సీ॥ పారలనేర్చిరిరిపూత్కారమున సాంబుజాంతర దేశములభీతి
బొరలుచుండ। బారాడనేర్చిరి ప్రమదంబుబంధుహృత్క్రీడంబులందు
బారాడుచుండ। నిలిచియుండగనేర్చి రలఘుమోదంబుదాదుల డెంద
ములజాలనిలిచియుండ। నడిచిపోనేర్చిరెన్నగ పన్నగస్వామిపడగలన
న్నింటినడచిపోగ। పలుకనేర్చిరి కపురంపుపలుకులొల్క। నాడనేర్చి
రిదిక్కులల్లాడుచుండ। సగరసర్వంసహాతలేశ్వరుడుగన్న। తనయులకు
బాల్యవైభవమొనయునాడు॥

చ॥ కులగురుడౌవసిష్ఠముని కుంజరునాజ్ఞ నిజప్రియాత్మజా। ళు
లకొగిచౌలముల్ వడుగులుంబొరయించి యనంతరంబవి। ద్యలుగ్రహి
యింపవారికి మహాత్ములనొజ్జలబెక్కుమందిరా। త్రిలకుడమర్చి నిల్పెన్నృ
పతిప్రమదల్ ప్రమదాబ్ధిదేలగన్॥

సీ॥ బహుభాషలార్జించి బలులిపుల్శోధించి నీతిశాస్త్రంబుల
న్నియునునేర్చి। శ్రుతులభ్యసించి విశ్రుతధనుర్వేదముద్దెలిసి పురాణ
పాళికలెరింగి। యితిహాసముల్కథల్మతినాకళించి శాస్త్రంబులాందోళించి
సాములెల్ల। ఖురళికాంతరములగరచిసన్మణిమంత్రముల తెరంగారసియ
లఘుహరుల। వరదములనేనుగులమీంది కురుకువిధము। బడసిఖేటాసి
తోమరప్రాసకుంత। ముద్గరగదాదికౌశలంబులమెలంగి। రలవబలసాగ
రులు సాగరులుక్రమమున॥

ఉ॥ కోకపయోధరన్ కుటిలకుంతలనుత్పలలోచనన్ ధరి । త్రీక
టినబ్జకంధర సరిత్ప్రృథులోర్మివళిన్ సుధాధరన్ । గేకయరాజనందిని సు
కీర్తినియ్యసమంజసుండు శౌ । ర్యాకరుడాడెపెండ్లినుహృదగ్రణులార్య
లుబంధులౌననన్ ॥

ఉ॥ ఆతనికంశుమంతుడను సద్భుతచర్యుడుగల్గెనర్యసీ । కాంతి
భయంకరుండు పరుషాంశునిరాసితపంకజాతుడు । ద్యోతితకీర్తిమందరహి
తుండురు పుణ్యజనావనుండున । ద్వ్రాతవికాసకారి వసుధావలయప్రవి
హారహారియై ॥

క॥ చాలన్మాలిమితోఁసగ । రేలానాయకుడు గేళినిందుముఖిక
డున్ । లాలింపనంశుమంతుడు బాళిం జేకొనియెగళలపాళిం ధాత్రిన్ ॥

గీ॥ తగినసంబంధములు దెచ్చి తనయసమితి । కెల్లనుద్వాహము
లుమహీవల్లభుండు । జేసెనసమంజసుడుదుష్టచిత్తుడాతతాయి । యగు
చుగలచెనయోధ్యాపురంబు ॥

సీ॥ ఊరివీథులనాడుపౌరార్భకులబట్టి సరయూసరిర్ఝరీసమితివైచు
చు। స్నానంబుజేయువాస్తవ్యాళికలశబృందములగాధజలాశయములనూ
కు । పురిలోనజెరలాడుతరుణీమణులకోక లూడ్చితెన్నునకడ్డముండిన
వ్వు । జనువారిచరమదేశముజేరిమెడవంచి పైనెక్కినడిపించిపరిహాసిం
చు । భవనములుగాల్చిబిట్టుచప్పట్లుగొట్టు । బెద్దలేతేర గడుబిఱ్ఱబిగిసి
యుండు । నట్టియసమంజసునిపైమహాగ్రహంబు । నిండిసగరోర్వరాఖం
డలుండుబల్కె ॥

చ॥ తులువతనంబునన్ బుధవధూమణులంగలగించిచిన్నిపా ।
పలసరయూప్రవాహమున జారగవైచితనూనపాచ్ఛిఖా । వళినిలయంబు
లంగెడపివైచినసీచునినిన్నుపట్టిగా ।దలచిసహించినన్ వెతగదాజగదా
క్రమకీర్తిశాలికిన్ ॥

క॥ నిర్మనుజద్వీపంబున । దుర్మార్గుడవైననిన్నుద్రోయింతుభవ ।
త్కర్మంబిటుఫలియించెన్ । బేర్మివిడువుమింకజన్మపృథ్వీస్థలిపైన్ ॥

చ॥ అనివచియించి యానరవరాగ్రణి డెందము రాయిజేసి
యా। యనసతి దూరదేశమున కంపె గుమారులు బంధులాప్తులీ।
రనికృపదాల్చిచండ విభిక స్తులజేయకయుండి రేనియే। యనువున నాజ్ఞ
జెల్లు మనుజాధిప కోటుల కుర్వరాస్థలిన్॥

సీ॥ ఉరగేశ్వరస్ఫుటోత్కరము లుబ్బూతలూగగ విహార
ముసేయ గడగుచుంద్రు। శింశుమారరథాంగపాంశు మద్గ్రిహ ముఖ్య
ములుదూల ద్రిప్పుదురలఘుపటిమ। దిగధిపగ్రామణు ల్బెగడ దత్పు
రసాల కుడ్యముల్గూల నూకుదురుడాసి। సంగడంబులు జేసి సప్తాద్రుల
నుమింటి తుదిదాకజిమ్మి పట్టుదురుగెరలి। చెదర నార్తురు నెలలోని జిం
కపోతు। నర్కవాజుల జూలూడ్చు రడ్డగించి। క్రూరులై సర్వవిష్టప క్షో
డభయద। చారులై ధాత్రిసుమతి కుమారులపుడు॥

గీ॥ ధారుణీస్థలి నిట్లుదైవారునిజకు। మారవరులును మను
మడాత్త ఘనశాన। నమునవర్తిల్ల సగరభూనాథుడేలు। చుండెనఖిల
వసుంధరామండలంబు॥

మ॥ సకలద్వీప మహీప భూరిమకుటస్థానోజ్జ్వల త్పద్మరా।
గకలాపాంశు పరంపరానిచిత పత్కంజాతు డుర్వీశతా। రకరుండా సగ
రుండు నిండుకొలువై ప్రాజ్ఞచ్ఛటన్ మిత్రరా। జకులంబున్ గురుమం
త్రులన్ సుతులనాస్థన్ గాంచి దానిట్లనెన్॥

శా॥ సర్వారాతి వరూథినీమదతమస్స్వంఘాత సూర్యాయి
తా। ఖర్వోత్తుంగ పరాక్రమాన్విత భుజాకాంతుండనై యర్ణవాం। త
విశ్వంభర యంతయేలితి ననూనశ్రీలు గైకొంటినం। తర్వాణుల్గొని
యాడవీరులగు పుత్రశ్రేణులన్ గాంచితిన్॥

క॥ చాలన్ గాలముదాటె వ్రు। ధాలంపటగాడె యివ్విధపు
సంసరణో। ద్వేలాంబుధి ద్రాలుటయిక। నేలవితర్కింప నొకటి యేను
దలచితిన్॥

క॥ అదిమెట్టిదంటి రేనివి। శదమూర్తిసుమేను గూర్చి స్తవ

నంబొనరిం। చెవ రాజయోగ్యములు వి॥ హృదయంబున నెంచి, జెప్ప డిప్పుడొకదానిన్॥

ఉ॥ నావిని వారలందరు జనప్రభుశేఖర తావకాత్మరా। జీవమునందు మెచ్చొదవ జెప్ప సమర్థులు లేరరుంధతీ। దేవిమగండు దక్కకులదేశికు నాఘను వేడి జేయుమ। య్యావరయజ్ఞమున్న నృపుడాయన కంజలి జేసి యిట్లనెన్ ॥

క॥ మునులకు మేటి వివనజా। సనుసూతివికులగురుడవు శాస్త్రజ్ఞులలో। ఘనుడవు మిమ్మోనభలో। గనిపల్కితినానతిండు గరుణామూర్తీ॥

క॥ అనినన్వనజాసననం। దనుడిట్లనిపల్కె ఘనఘనాఘనగ జా। నినదప్రతిమోన్నతినోం। దినపృథుగంభీరవచన నియతిన్ప్రీతిన్॥

క॥ సగరాధిప హయమేధము। సగరానిఫలంబులున్నె త్మోపాలమరు। న్నగరాజముగాదేసే। యగరాదే దానిసత్క్రియాశీలుడవై॥

శా॥ పంచైనోమహి భృచ్ఛరాదపపాప క్రూరమత్తేభరా। ట్పంచాస్యంబు హృదీప్సితార్థ దనుపర్వస్మోరుహంబై ప్రకా। శించున్ రాజులకశ్వమేధము సుధాశిస్వామిచే మున్ను జే। యించండేసురుడివితానములు నూరిష్టక్రియాసిద్ధికై ॥

ఉ॥ నావుడు సార్వభౌముడు వినమ్రతతోనతులాచరించిన। ద్భావమునీంద్ర యీక్రతువపార కృపారస ముప్పతిల్లన। న్నై విధి జేయ జేయుడొమహిన్ ధిషణుండు బలారిచే సుప। ర్వావళి కెల్ల హర్షమొదవంబొనగింప నొనర్చునైఖరిన్ ॥

గీ॥ ఇవ్విధముస బల్కి యిలరేడు నిజసుతా। వళులజూచి వింధ్యవసుమతీధ్ర। శీతశైల మధ్యసీమ నీక్రతువాచ। రింప వలయుదగిన రీతిమీరు॥

మ॥ క్రతుశాలల్రచియింప జేయుడు సమగ్రద్రవ్య ధాన్యచ్ఛటల్ జతగూర్పందగు యత్నముల్సలుపుడీ సమ్యక్సమిత్పాళులం। చితపుణ్యస్రు

క్రన్నషపం క్తులణ్ గడువడిణ్ జేరంగ జేయుండు మా। రతిభద్రంబుగనంచు నంశుమదభిఖ్యాకున్న పౌత్రాగ్రణిన్ ॥

క॥ కనుగొని మునిరాజులుగల। వనములకుణ్ బుధులనంపి వారలనెల్లన్ । మనయాగమునకు దెమ్మీ। జనవిభులన్నానొనర్పు సౌన్యనిధీ॥

క॥ అనిపల్కి శ్రౌతవిద్యా। ధనులువిపశ్చి త్కులావతంసులు దనచు। ట్టనయణ్ దత్కార్యాలోచ। చనలమహాసక్తి తద్రాసావిభుమండెన్ ॥

గీ॥ అంశుమంతువిపనుపున నవనిదివిజు। లాశ్రమంబులకరిగి హృద్యమగుభక్తి। సగరుహాయమేధ మెరిగింప సంతసంబు। దొరలకన్లెను జడదాఁ దొరలదండ॥

సీ॥ హారితసారద పిప్పలాదకణ్వకణాద శాతాతపాత్రేయ జైమినులును। చవనజాబాలి గాలవమండపాల మార్కండేయ మాండవ్యగౌతములును। మాండకర్ణసుతీక్ష్ణ శాండిల్యపులహాంగిరస భరద్వాజగర్గవ్రతులును। శక్తిమైత్రేయ కశ్యప పులస్త్యాగస్త్య కౌశికాష్టావక్రకర్దములును। మరియును సమస్తరాజర్షి మహిసురర్షి। నిర్జరర్షి వితానమానేలరేడు। గరపుత్త్రుడి జన్నంబుగాంచువేడ్క। నరుగుదెంచిరి సాకేతపురికి గూమిన్॥

ఉ॥ ఈగతిబానవాలు దొరలెల్లను గానెదురేగుదెంచి భర్గాగసమానధైర్యుడు నరాధిపమౌళి నిజాగ్రగహ్వారి। భాగముజత్రరూపముల భాసిల హాటకరత్నజాలకా। భోగకరీటమూముని సమూహ పదాబ్జము లంట మ్రొక్కుచున్॥

క॥ కొనివచ్చివారినుచితా। సనముల గూర్చుండబెట్టి జనపతితత్పా। వనపద సేచనజలములు। తన పైజల్లుకొను చద్య ధన్యోస్మియనెన్ ॥

శా॥ ప్రాలేయాచల వింధ్యమధ్య ధరణీ భాగంబునన్ యజ్ఞ

శా॥ లాభుల్ రాజ నివాసముల్ మునినికాయశ్రేణులు న్మండపా
పాళుల్ వారణ గేహముల్భటజన వ్రాతాలయంబుల్ సమ జ్యాలేఖల్
ధనధాన్యధామములు ప్రోద్యద్వాస్తు విద్యావిధిన్॥

క॥ గట్టిపనినలరుతక్షక ధట్టంబులచేతసగర తనయులువరు
సన్ గట్టించితజ్జనులచే కొట్టించిరిదారుపాత్ర కోటిరయమునన్॥

మ॥ సనిగల్కుందులు తండులంబులును మాషశ్రేణులు న్రా
జమా ష నికాయంబులు గోదుముల్పెసలు దద్ధాన్యంబుల్రాసులై
పెనుగట్టల్పలె తేజరిల్లదధి సర్పిక్షీరదుగ్ధేక్షుగో స్తనులుం గ్రాలె స
మృద్ధిగా నృపసుత వ్రాతంబులై యచ్చటన్॥

క॥ ప్రేమన్ సమిన్ముఖములుగు హోమద్రవ్యంబులెల్ల నొన
గూర్చినయ శ్రీమెరయకాయగూరలు దామందమరించి రాజధానికి
వేగన్॥

ఉ॥ వచ్చినిజాత్మజుల్ సకలవార్తలు దెల్పిన చక్రవర్తియు
దా నచ్చటికేగనెంచి సచివాప్త భటాదిజనాళియున్నగా బుచ్చియు
బంధుభూమిపతిపుంజముతో జని యజ్ఞవాటికన్ జొచ్చిక్షణంబులిచ్చె
పరిశుద్ధతరర్త్విజ పాళికాదటన్॥

గీ॥ ఇవ్విధంబున దీక్షవహించిసగర భూమహేంద్రుండు పు
త్రుల భూరిబలుల జేరరావించి యజ్ఞవాజినిటుదెండు వసుధనంతట
ద్రిప్పి తేపలయుననిన॥

సీ॥ అమితధారావిలాసమున జెన్నగుదాని సమధికకాండ
మై యమరుదాని ఘనతదావర్త సంఘాతంబుగలదాని విశదప్రవా
హమై వెలయుదాని నిబిడవాకీర్తికి నెలవైబరగుదానినిస్తుల భ్రమ
శోభ నెగడుదాని వరుణాశ్వసమితిలో బడిపోవజనుదాని కవికాస్పదం
బైన గరిమదాని భావికాలాగత సురాపగావిశేష సూచ్యమానాధ్వ
రహరినిసుభటులపుడు దెచ్చినిల్పినరుత్త్విక్తతియువిభుండు గాంచి హ
ర్షించి చెంగట గదిసినిలిచి॥

మ॥ జగతీచక్రభరంబశేషము భుజాసర్పేంద్రునందుంచి శా
ర్ఙ్యగరిష్ఠస్థితి దేజరిల్లు సగరజ్యాభర్తఁ వార్వంబుదీ। నిగడుంరక్షణసేయ
దత్తనయు లెంతేడాసియున్నారు ప। ట్టగవచ్చుఁ నృపతుల్పరాక్రమ
నిరూఢశ్రీవ్రతుల్ మేదినిఁ ॥

క॥ అనియీగతిఁ వ్రాసినశో। భనకాంచన ఫలకమళిక భా
గంబునస। య్యనగట్టించి నిజప్రియ। తనయుల వీక్షించిపల్కె దయదై
వారఁ॥

గీ॥ తనయులారసవాశ్వంబు ధాత్రిదిగుగు। వేళనేవీరవరు
లాపి విడువకున్న। బలిమివిడిపించి పర్వోలమెలగజేసి। దెండఖండపరా
క్ర మాదిత్యులనగ॥

గీ॥ ఇవ్విధముసబల్కి యిలరేడుదీక్షతో। నుండెనంతసాగ
రోత్కరంబు। సప్తి వెనుకబోవ సమకట్టునెడతద్ధ। యంబు మాయమ
య్యె నద్భుతముగ॥

క॥ అనవినికథకుంగనుగొని। మునులిట్లనిరప్రుసుజన్న వృంద
త్తడిచే। కొనిమాయావిధినెవడరి। గనొ దెల్పుము మాకుసూత కీర్తిఁ
సమేతా॥

ఉ॥ నావినిసూతుడిట్లనియె। నాకమునందలపాకహుండయో ।
ధ్యావిభునందనుల్ ప్రబలురైదిగధీశులనోర్చి సర్వలో। కావళినేలజూతు
రకటా శకటార్యవతారమొందుగా। కీవసుధఁ జయింపగలరే యిలరేడు
లు నిర్జరౌఘములు॥

క॥ భువిగపిలాచార్యుడుమా। ర్యవతారము తద్ద్రుగ్గి కా
హుంతులైబి। ట్టవయుదురని తలచియునజ్జవనాశ్వము దొంగిలించి సాహ
సవృత్తిఁ॥

చ॥ అరిగితపస్సమాధి జనితాయతసౌఖ్యము నొందుచున్న
యా। నరసునిజాంతికద్రుమున సంధిలజేసి పురందరుండుని। ర్జరపురికేగె న
మ్మఘతురంగము వోవుటగాంచితంద్రికి। తైరగెరిగించినఁ సుతతతింగని

యజ్జననాథుఁడిట్లనెన్॥

ఉ॥ తేజియదృశ్యమాయెనని తెల్పఁగనేటికి బుత్రులారసు। వ్యాజుఁడెవండొ యీమహితయజ్ఞము మాపఁగ నెంచి గైకొనెన్। వాజిని విష్టపత్రయ నివాసులనారసి దుష్టపాళితో। నాజికిఁదారసిల్లి యెటులైన మఘాశ్వముఁదెండు పొండికన్॥

క॥ ఏమరితిమిసవనాశ్వము। నేమనుజాశనునికృత్య మిది యగునోయిం। కేమార్గము దొరుకున్నను। కీమఘము నిరంతరాయ మెట్లగునెకదా॥

గీ॥ సవనమభిమంత్రితంబై ప్రశస్తమొందు। చుండెమనుమ నితోదీక్షనుంటినేను। తొలుత తెరగంటి పీఁటెక్కి కలయవెదకియవల మధ్యమలోకంబు నరసిపిదప॥

క॥ ఈజగతిన్ మీరొక్కొకఁ। యోజనమాత్రముగ ద్రవ్వి యురగస్థలిఁబా। బాజాడఁదీసి జేకొని। రాజనదేదర్ప మూరరాసుతులార॥

క॥ అనిచక్రవర్తి నిజనం। దనులం బనుపంగనాకనగరంబు నకున్। జననిశ్చయించివారుప। యనమైరి ధృతామితాయుధాటోపమునన్॥

సీ॥ కరవాలశూలముద్గరభిండివాలతో మనముఖాయుధపాళు లిరులనీన। నలఘుపతాకరేఖాగ్రాంశుకాశుగావళులంబు ధరకదంబములదోల। దోస్ఫాలనధ్వని స్తోమఃబుసింహనాదములజాండకరండతలము వ్రీల్ప॥ చరణఘట్టితధరాచక్రనిర్యత్పాంసు నిచయంబు దెసలంది నింగి గ్రమ్మ। నడచిరిమరాద్రి జేర జండతరపటహ। ఢాంకృతినిరస్తదిగిభఘటావిశాల। కర్ణకోటరులగు తద్ద్రావకటక। పటలికెక్కిరి తత్సృగప్రతతిబర్వ॥

మ॥ గరుడవ్రాతముజెల్లబట్టె తొలుతన్గంధర్వసంఘుంబువే। గరిచెన్ ఘూనము గాటిపావలగుచున్ క్ష్మాబారిరారుద్రులా। తురులై నిర్వసుపాళులట్లు వసుపంక్తుల్వోయెనవ్వేళసా। గరులుద్యత్ప్రతి ఘా

ర్పులై దివిజలోకంబెరుఁగ వార్తాశ్రుతిన్ ॥

క॥ సగరకుమారులు నిర్జర। నగరమునకు నవనవాహన ని మిత్తమువి ట్టుగదాడివెట్టి రనివిని। దిగులునఁనిట్లని తలంచె దేవేంద్రుఁ డెదన్॥

చ॥ సవహయమేనుగొన్న కథసాగరు లెట్లు లెఱింగిరోక ద్దుర్। జవమున వీరలిచ్చటికి సాగుదురే మదిగాంచకున్నది। ట్టవియగ జొ చ్చెదెందమహహా హరిశంకర వేధలైననే। డవమతిబొందరే ప్రకటితా హవదోహలులై యెదిర్చినన్॥

క॥ కడజన్న కర్జమునకున్। దడవినపనియేమి దేవతాపురిగప నుల్గడుపడి నాకముస్న్ని। యెడరునకుం దొలగుటొప్ప దేనాకనుచున్ ॥

సీ॥ దివ్యాంగయజ్వశూరవ్యూహములతోడ నప్సరస్సమితి బాయంగజేసి। చతురర్థములను ధర్మశాస్త్రంబునుదార్చినట్టిప్రాజ్ఞ వి పనికాయములననిచి। సకలదానములిచ్చి శాశ్వతకీర్తి జేకొన్న వారల వల్వ కొల్వుజేర్చి। వరసుధర్మాముఖ్య భవ్యవస్తూత్కరంబులన గోచరపు పట్టులనుమాటి। కలసిముప్పదిమూడు కోటులనుపర్వ। లును జయం తుండు శచిరాగ ఘనహయుండు। డాగెనూర్ధ్వజగత్ప్రకాండముల గాం డ। మయనార్చుచు సాగరుల్దవిలిరేచి॥

చ॥ త్రిదివముజొచ్చియచ్చ టెవరింబొడగానక నద్రిరయ్యో యూ। పదపుదొరంగి పోయిరొకో పాకవిరోధి మరుద్వరూధినుల్। క దనవిభీతులై యనుచు గాంచినుతించిరి తన్నికాయసం। పదలును వై జయంత ముఖమంగళ సాధకళావిలాసముల్॥

మ॥ బలజంభ ప్రముఖకుపాచరజయ వ్యాపారముల్లేడగో డలయందారసి వీరశేఖరుడు వీడాప్రీడలేకిట్లుపీ। ధులకుంగన్పడ జేసెక ల్లకథలస్తోక ప్రతాపంబుతో। దలపడ్డన్ననతోడ నమ్ముదుము గోత్రద్వేషి వంచాన్చుచున్॥

గీ॥ వేలుపులవీట నిల్లులిల్లు వెదకివెదకి। కోటకొమ్మలనెగబా

క గోపురముల కెక్కి నందనవనిలోని జేగియారసి నవనధారాట మఱి గోచరముగాక॥

ఉ॥ మేరువుమీదనుండి పుడమింబడదూకగ రాజనందనుల్ ధారలునూరుగల్గు బెడిదంబగు కైదువుపిండిదాకిన। ట్లీరసగ్రుంగె భూభరపు టేనుగలుక్కురి గ్రమ్మెగ్గనిర్ఝరా। గారపు శృంగముల్గదలి కంపము నొందె తదూర్ధ్వలోకముల్॥

సీ॥ ఉదయాద్రి మృగభయ ప్రదముగానార్చి యవ్వలబాసిచని చక్రవాళమొరసి। దర్దురమలయగోత్రయమాలయములు గ్రద్ద నదాటి కడగట్టుదాకఁదిరిగి। తారస్తగిరిగ్రుంగ దత్కూటముల కెక్కి తరువాత వలయ భూధరముగాంచి। ప్రాలేయసానుమద్రాజగుహాదేశములు జొచ్చి తునమొస్తు మలకుబోయి। చివరకవధికుభృత్తుంగశృంగపటలి దొరసితచ్చర మోగ్గాథ దుర్భరాంధ। కారమొక్కటదిలకించికంపితాంగు। లగుచుగ్రమ్మరి సగరరాజాత్మభవులు॥

ఉ॥ జన్నపువార్వమెచ్చటికి జన్నదిగానక సర్వకుంభినీ। భృన్నగికినమున్నవాకి వేసటతో మనకత్తళానిజే। కొన్నదురాత్ముల్లిదిను కోనుటిప్డయె బలుకండటచుదా। రెన్నుచుగన్నవాని నలయింతురు ద్రుంతురు హేతిసంహతిన్॥

సీ॥ పల్లెలూరులు వనప్రతతులు పక్కనంబులుగట్లు కోనలుకొలకులగములు। ప్రపలుకోటలు జప్పరాలు నుద్యానముల్సందులు గొందులు సావడులును। మందుగావళులు సామజశాలలురురాజధానులు పేటమొత్తములుపొదలు। మఠములువాగులు మరుగులుడొంకలు బీళ్లుతీర్థోర్వులు గుళ్లుగలయ। వెదకివెదకి సర్వవిశ్వంభరనుయజ్ఞ। వీతిగానలేక భూతలాధి। పతికుమారులొక్క పట్టునజేరియా। కరణి మొండ్లొరులనుగాంచియనిరి॥

మ॥ హరిపాటచ్చరు డక్షిగోచరుగాడాహాధరిత్రీద్ధభిత్పురినేనిన్ ధరనేనియుంకెచట నస్తోకోద్ధతింజూతమి। త్తరిధారాటము గాన

కెన్గొని జనకుం దర్శింపగా బోదమం। దరమాభోగి జగత్ప్రదేశము గనన్
ధాత్రిం బెగల్చన్ దగున్॥

క॥ ధర ద్రవ్వియురగలోకం। బరసిహరిం దెందు జివరకనడే
మనభూ। విరుడది మరువక యూగ। వ్వారిభేదింతమని సగర వసుధేశ
సుతుల్॥

మ॥ శతకోటిప్రతిమోగ్రశూల వితతుల్ సాగుల్ల నిత్రింబు
లుం। శితకుంతంబులు దోర్మర ప్రకరముల్ శీరాళికుద్దాళనం। తతుభా
ష్కమ్మషి దాల్చివారు జగదండంబాగ గర్జించిగ। ద్విత్తులై ద్రవ్వగసాగి
రుర్వీరమరుద్రింఛోళి భీతిల్లగన్॥

ఉ॥ గట్టులబోలినట్టి పెనుగడ్డలు దీర్ఘపుగడ్డపారలన్। ద
ట్టిపెగల్చి పర్ణపము దాల్చిన పోలికనొక్కటొక్కటిన్। బట్టితటంబు
పైకెగర బారగవైచుచు పర్వతాళిజూ। పట్టిన నెట్టిరొడ్డులకు పట్టగలిం
చి కుభృత్కుమారకుల్॥

ఉ॥ లోతునడుల్లుమన్న జనలోక పతిప్రియ నందనౌఘ
మెం। తేతడవబ్బు నైతటికిదియని దేలనటంచు గొబ్బునన్। వాతికిజేర్చి
మింగుచు జనంబునకొక్కని కొక్కయోజనం। బైతనరంగ ద్రవ్విరఖి
లావనినందరు చక్రవైఖరిన్॥

గీ॥ ఈకరణినాగలోకంబు దాక యోజ। నంబు లర్వది వేలు
భూనాథసుతులు। వసుధ బెగలింప ఫణిజగ ద్వాసులయిన। కాలకేయు
లు విస్మయాక్రాంతులగుచు॥

మ॥ ఉరగావాసమిదేడ భూమినరులోహో ప్రచ్చియే నాడు
వ। చ్చిరిగర్వోద్ధతినిట్టులన్నను మపేక్షీభూత వృత్తిన్ గృహా। తక్కరము
ల్వాయక యున్న దారిగొని మర్త్యగ్రామణుల్ రారెయా। కరణింజు
ల్కనివైతిమింక సమదోగ్రస్ఫూర్తిన్ దాకందగున్॥

క॥ అనితలచివారురణసా। ధనములు కంఖాణగజ రథంబుల
తోలా। కనికాయములర పెండ్లికి। జనుపగిదిం దరలిరుగ్ర సమరా

కాంతఁడా॥

ఉ॥ సాలకటంకటేయులు బిసప్రసవాసన దత్త సద్వరో।
త్తాలతర స్వయూన్వితులు దారుణమూర్తులు కాలకేయుల। క్కాలము
నందెనంగెను తెగల్ ద్వివిధంబుగనై యుగాంతపుం। గాలునికోరమీస
ముల కైవడిలోక భయంకరాకృతిన్॥

క॥ ఇరుతెగల రక్కసులనా। గరులపయిన్నుచు వేళ గగన
మునిండెన్। పరుషతర పటహాధ్వాంకృతి। చరణవినిర్దళిత భూమిచక్ర
రజంబున్॥

మ॥ పటహధ్వానము లాలకించి వసుధాపాంసు చ్ఛటల్
గాంచిరి। క్తలముల్ దుల్లెను రీతిజూచి సగరప్రొజాని పుత్రాళులు।
త్కటరోషంబున నుండొరుంగని యహోకయ్యంబుగావింపని। చ్ఛటి
కేతెంచద రెవ్వరో బ్రతుకులెంచన్ లేవ కోపీరికిన్॥

క॥ అనిగర్జిల్లుచు ధాత్రిన్। ఖననము సేయుటలువీడి గాఢ
ప్రతిఘున్। గనుదమ్ములనింగలపున్। దునకల జడిగురియ నేర్పుతో
వ్యూహవిధుల్॥

శా॥ శృంగారించుచు తోమరంబులు ఖరాశిశ్రేణులుంశూ
లముల్। సింగాణుల్లోనలుంబరశ్వథ గదల్ ఖేటంబులుం బ్రాసముల్
రంగత్ప్రైసభిండివాలములు దుర్వారోద్ధతిం దాల్చిచో। రంగేళీగతి
బాల్చిరారని రణారంభంబునం సాగరుల్॥

ఉ॥ అక్కడి రాక్షసప్రవరులందరు డాయగ వచ్చిధారుణిన్।
ప్రక్కలు సేయుజొచ్చితి రవార్యమదంబున నింతసేయమీ। రెక్కడివా
రలెందు కొరకిట్లొనరించితి రింకప్రాణము। ల్దక్కవు నిక్కముక్కట వి
ధాత్రుండు మీకిటువ్రాసె పోభువిన్॥

క॥ అనవిని రోషించిఘనా। ఘనగర్జానినదమున సగరనంద
నులి। ట్లని రేము సాగరులమరి। జనదావప్రావృడుగ్ర జలధరులమిలన్॥

మ॥ పవకంఖాణము వోయెచోర హృతమై సర్వంసహాన్

దానికై। దివమున్న ర్ఘ్యము జూచి కానక ధరిత్రిం ద్రవ్వి పాతాళపు। భువనంబారయ నుద్యమించితిమి మమ్ముం దాకి బోరాడలే। కమరుద్వల్లి భుడేగ ఘోరపవిజంకన్నాటి సంత్రాసియై॥

క॥ కానంధరము మ్రేచం। దానన్ మార్గానిరణంబునం బ్రతుకగలా। రేనుంగల తోననికిన్। బూనంగల వేశశౌఘములు ధైర్యమునన్॥

ఉ॥ నావినియాతుధానులు జనప్రభుసూనుల గాంచియారర। క్షోవితతుల్న రాళిదిని క్షుత్పరిపీడనడంతు రిప్పుడీ। కేవల శౌర్యమెట్లు జనకీటకపాళికి గర్గైవంచురో। పావిలమూర్తులైకదిసి రార్పులు నింగిబగుల్ప నొక్కటన్॥

గీ॥ చటులసమితికిమార్గాను శత్రుసమితి। గాంచినగరాత్మజులుకరోగ్రతరమండ। లాగ్రముఖ్యాయుధములు దళముగగాలు। జీకటుల నినదాకిరస్తోకపటిమ॥

ఉ॥ అయ్యెరువాగువారలు నిజాంఘ్రిచయోగ్రగతి భూపరాగము। లయ్యెపులచ్చికుల్లెడలు గాగనుపట్టకరాయుధాంశువుల్। బ్బయ్యరతంద్రి పైకెగసి పంకజబాంధవ భానుకోటితో। విన్యాసము సేయ బోరి రరవిందభవాదులకున్ భయంబుగన్॥

మ॥ కలనన్ శూలగదాధనుర్ణికరముల్ ఖడ్గంబులుం జూర్ణమై। బాలియందారుభుజాభుజిందొడరి నిర్ఘాలంబుగాబోరుచో। [illegible] గిరవ పాంసుసైకతశతల్ క్రవ్యోరుపంకల్పముః। జ్వాలివచ్ఛాత్ర సితాంబుజల్ నదసృక్సారాపగల్ తద్రసన్॥

ఉ॥ సాగరులుగ్రకోప విలసన్నయ నారుణదీప్తులగ్గినా। భోగవతీకుచంబులను బూసినకుంకుమ రేఖలైతగన్। తెగల కుమారకల్పరికి తీవ్రపుటీటల రొమ్ములూడ్చినన్। వేగమకాల కేయకుల పీనులుకొంచెరు వారిరార్తులై॥

గీ॥ బలసిసాలకటంకటేయులును కాల। కేయుక కొం

దరతిరుషాకీలితాత్ము। లగుచు సాగరులనుదాకియానమీాక। ధాత్రిగం
పింపబాఱిరిసత్క్షణంబ॥

గీ॥ ఈశగిరి నిర్శేషంబుగా పలాయ। నంబెనంగివిపంథిగ
ణంబునోవ। కలహరంగంబునందు సాగరులు ధూమ। కీలికణములు నా
వెలింగిరిజలంగి॥

గీ॥ శత్రుకోటిదాలగిచనిన సర్వది వేల। యోజనములు త్రి
వ్విాయాజగతిని। గానమైతినిచట కంఖాణమిక లేని। కెరుకజేసికర్జ మె
రుగవలదె॥

క॥ అనిసాగరులందరుజన। కునిపాలికి బోయిమేము కువల
యమెల్లన్। గనినారముదుఃఖ్ఖాకరము। గోసిచనుచోరుండు దొరుకకుని
కి గలుగుచున్॥

చ॥ అరువది వేలయోజనము లద్భుతవృత్తిధరిత్రిద్రవ్వభీ। క
రులగు రాక్షసానళుల గయ్యమునమూకులభించెనంతన। య్యాసులపరా
భవించితి మహంకృతి హార్యపహారిజిక్కలే। దరుదిదిగాదె సెల్వొనగు
మాతుది కర్జమిలాబలాహితా॥

మ॥ సరణిం గాంచిన సిద్ధసన్నగ మరుత్సాధ్యాసుర శ్రేణిగా। సరదుఃఖ్ఖాకరపూరంబులోనికరుగన్ శౌర్యంబునంబేర్చిభీ। కరభంగిన్
త్రిదివంబుజేరు నెడలేఖస్వామి ఘోరార్చుడై। బరచెన్ ముప్పదిమూడు
కోటుల సుపర్వవ్రాతముల్బున్నగన్॥

క॥ రవిచంద్రకిరణజాలము। లవనిష్ఠనినెంతదూర మానుత
దుర్వి। న్లవమున నన్వేషించియు। భువిద్రవ్విత్రిపుంకె నెల్లు బోవలయు
నృపా॥

క॥ అనవిని గనలిమహీవిభు। డనియెన్ సుతులార సత్రహ
యచోరకుగాం। చనిపనిచేబడలితముని। వినిపించితిరహా మే వివేకుల
కువినన్॥

క॥ ఎచ్చోటనేనిముచ్చున్। వచ్చిహరిందెచ్చి యధ్వర

ముగడ తేర్పక । వచ్చుటవచ్చుటయూరకె । వచ్చుటగని మిమ్ముమెచ్చ
వచ్చునెనాకుక ॥

గీ॥ మానవేశ్వరుడిట్లాడ మగుడిసగర । విభు సుతులుదా
ము త్రవ్వినవివరసీమ । జొచ్చిచనుచుండిరన సూతుజూచి శౌన। కాదు
లవ్వలికథ దెల్పుమనియనుటయు॥

మ॥ కలుషోర్వీధరశంబశంబరద కంఖాణాది యజ్ఞాశినా
జలజాతారుణబింబబింబఫల భుగ్ధారాట చైత్రేంద్రని । ర్మలినచ్ఛన్న
వలంబలంబ కరధ ర్మక్రూర పత్రిచ్ఛటా । చలితోగ్రాసుర డింబడింబ భ
వరాజ్య శ్రీవిభుస్యందనా ॥

క॥ గోత్రాంబుజాల యాధిపగోత్రావన కారణోద్ధగోత్రోద్ధ
రణా । గోత్ర స్మృతి మాత్రసుధీ । గోత్రపవిత్రప్రచారి కుమతవిదారి॥

భుజంగప్రయాతము ॥ సుధాధామ శేషాబ్జ శోభాచ్ఛకీర్తీ । బుధాపద్ధ
వేంధాన భూర్యభ్రమూర్తీ । కథాభూతభక్త ప్రకాండాఖిలార్తీ ।
విధూమాగ్నికీలా భవిక్రాంతవర్తీ ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీమద్దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తీ దాక్షిణ్యానులబ్ధ
కవితా సారశౌనక గోత్రారామపటీర సుభద్రాంబికా
పిచ్చయామాత్యకుమార తురగాన్వయ పయస్సాగ
రాభోగ తారాజార వేంకటకవిధీర ప్రణీతంబైన
నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానంబను
మహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము॥

శ్రీరమణీహృద్రమణమ । సారమణీసన్నిభాంగసకలావనభీ। మా రామదాసనుతపద । సారసగుడిపూడిహరినిశాటభహారీ॥

గీ॥ అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల । గాంచినసూతుండుబలికెసాగరులుజనకు । వలనగ్రమ్మరిగ్రమ్మరవసుధద్రవ్వ । కంపితములయ్యెనఖిలలోకవ్రజములు॥

ఉ॥ అత్తరిదేవమానులఖిలాజరులింద్రముఖాష్టదిక్పతుల్ । మొత్తములై యహోసగరపుత్రకులర్వదివేలవారుదు । ర్వృత్తిధరిత్రిద్రవ్వివిధిసృష్టినడంపగజొచ్చిరీమహా । పత్తుదొలంగజేయగనె వండుగలండని బ్రహ్మపాలికిన్॥

క॥ చనిమ్రొక్కిరపుడుహేపా । వనగుణగణ సకలలోకవల్లభవాణీ । వనితాధిపభక్తజనా । వనభవతోనమయటంచువారేకమితిన్॥

క॥ ఈగతినభివాదనమిడి । వాగీశ్వరసగరసుతులవారోధ్ధతినా। నాగహ్వారిభేదించిరి । యాగాశ్వముకొరకు వారినాపందరమే॥

సీ॥ కులమంవొకడుసేయు ఖలవృత్తిగరులారె నేడూడవలసెనంచాడెగిరులు । కడలనుండియుదప్ప బడనిమాకిటుహాని గలిగెగాయనియష్టగజములడలె । నేమిసేయుదుముదిక్కెవ్వారుమనకంచు నహివరాహాఘులీంద్రులళకువడిరి । వరణాంబుపులలోన ధరదున్కలై పోవ నిలుతుమేయనిలోకములుగలంగె । నొకపుడమితోనెబోవునేయకటవారి। జానవాండంబునకునెల్లమానమబ్బె । ననిభయంపడిరందరయ్యాగడంపు। సాగరులచైద్యములుగాంచిసారసభవా॥

చ॥ సరసిజగర్భుడీకరణి సర్వజగత్తతిమావనిట్లుసా । గరులు గడంగిరక్కట సుఖస్థితిజీవులకెల్లదప్పెని । త్తరిప్రతికారమీవెడదదల్పకయుండిననీదుసృష్టికిం । జెరుపుఘటించునేడనకుశేశయజాతుడు వారికిట్లనెన్॥

ఉ॥ నాకెవడిచ్చెసృష్టికరణప్రభుతావిభవంబువాడెపో । లోకగురుండుశశ్వవిద్విలోకుడనామయుడచ్యుతుండుద । ర్వీకరశాయిసర్వగు

డు వేధసుయుండు సనాతనుండతం । డేకదదుష్టకోటి వధియింపగశిష్టుల బెంపబొల్పెడిన్॥

గీ॥ ఆసహస్రారధారిదివ్యావతార । ములుగలవుపెక్కులందుని ర్మలినబోధ । కారికపిలాకృతివెలుంగుగాననతని । కంటిమంటలచేవారు గ్రాగగలరు॥

క॥ విశ్వైకభగకధిపతియుల । విశ్వంభరుడగుటనీభువికికీడుమదిన్। విశ్వాసమొసగకూన్నిఖ । గాశ్వనిచేమడియరే మహామహులారా॥

క॥ అనిపల్కినాల్గుమొగముల । ఘనుడందరిజూచిపల్కెగ్రమ్మ రనమ్మతా । శనులారకలుషకుధరా । శనులారవినుండుపూర్వ చరిత ముప్రీతిన్॥

సీ॥ మనువుస్వాయంభువుం డనువానినెరుగరే యతనిపుత్రుడుప్రి యవ్రతుడుదొల్లి । నారదవరానిచే నారాయణప్రియ భక్తివిజ్ఞానంబుబ డసినసకల । సామ్రాజ్యవిముఖుడై చరియింపనమ్మహాత్ముసితండ్రినినుగూర్చి వినుతిసేయ । నధికకృపాప్తినేనరుదెంచి ప్రభుతయుందాసక్తియొప్పారు నట్టిమాట । లాడిరాజ్యభారమాపార్థివునిచేత । దాల్పజేసియాత్మధా మమొనసి । నాడవాడుబెక్కు నాదులానాడుల । నన్నియేలెధర్మమతిశ యిల్ల॥

ఉ॥ ఆమహివల్లభుండు మహినాహితపశ్చిమభాగభాక్తమ । స్తో మములార్చిరేలుపరిశుద్ధములైనపగళ్లొనర్పతే । జోమయవారథంబుగ డుసొంపుననెక్కిచరించెనేడుమా । ర్గేమరిజెప్పుచున్ సురగిరీంద్రముజుట్టు ప్రతీనవైఖరిన్॥

చ॥ తనరథవేగమర్కుని శతాంగముతోనెనజేసిపోవుచో । ఘన తరమైననేమి మొనగాడినచోట్లుసముద్రసప్తకం । బనసుతికెక్కెసంధు లలరారెనుదీవులు నాజగంబునన్ । బనుపడియంతరీపములువార్ధులకున్ సదృశంబులైతగున్॥

గీ॥ జలధిచుట్టుసాగరులుగుండ్రముగనుపా । తాళతలముదాకథ

రణిద్రవ్వి । రదియునిదియుగలసి యవనీజనులచేత । సాగరంబున్నాప్రశస్తిగాంచు॥

గీ॥ ధాత్రిజెరుచువారి దగ్ధంబుసేయక । నేలయుండుచంద్ర హేళినయను । డనఘులారసగర తనయులందరికికా । లావసానమయ్యెనడలనేల॥

క॥ అనిపల్కివారిపిడ్కొ । ల్పినగీములకరిగిరంత భీమతరఖని । త్రనికాయము ఖాయుధములు । గొనితొలిదెస మొదలు చేసుకొనిత్రవ్విరిలన్॥

ఉ॥ ఈగతిచక్రవర్తి సుతులేపున ద్రవ్విపురందరాశన । య్యాగహయంబుగానక సమగ్రధరోద్ధరణాబ్జభృద్భుజా, భోగిసదృగ్రదాగ్రములుభూమితలంబాగిమోవగ్రాలుశీ । తాగమరుత్కుజేందు విశదాంశువిభాసితహాస్తినొక్కెడన్॥

క॥ పొడగాంచియగ్గజేంద్రుని । కడుభక్తింబూజజేసి కడిమిబ్రహాద్భా । నుడుగలదెసకరిగియుద । త్తడినందువెదకిరిబహువిధంబులవారల్॥

ఉ॥ వారువమున్నహీపసుత వారములారసికానకేగుచో । వారికిదోచెనొక్కెడనవారితదానమరందనిర్ఝరో । దారసువాసనాభృతమదభ్రమరంబగు పుండరీకమ । న్వారణతల్లజంబుతరువాతతదంతిక భూప్రవేశులై॥

చ॥ నతియొనరించియర్చలిడి నాగముపిడ్కొనియామ్యదేశమం । చితగతిజొచ్చియాహయము జిక్కెడలాగెరుగంగలేకను । న్నతినిద్రివిక్రముంగెలుచు నాజనువామననామవహావళా । పతిపొడగాంచిమ్రొక్కిప్రియభక్తినిపూజలొనర్చిసాగరుల్॥

చ॥ దితిజదిశాతటంబునకు దీవ్రగతింజనివాజివార్తద । క్షితిజవిదూరకున్నజనుదెంచుచుదీనికి మార్దవద్యుతి । ప్రతిమముదంబునాకుముదవారణమొప్పగ డానిగాంచిసం । స్తుతిబెరయించిపూజలిడి జొచ్చిరి వారుణదిగ్వసుంధరన్॥

గీ॥ అచటహరినిగానకంజనాగముబోలి। యంజనాఖ్యనాగమతు
లదానసిరుఁగో । త్కటముల నెగడుటగనిదాని । కర్చలిచ్చివినుతులా
చరించి॥

శా॥ దానింబాసిమహాబలాశనృపపుత్రవ్రాతముల్ జొచ్చిబా ।
శానందారసిగానలేకరుగగన్పట్టెఁసుధాంధోధిరా । ద్దానింబోలినదంత
ముల్ధరణిహా త్తంబుప్పదంతాభిధం। బౌనాగంబుదనూపరాజితసువర్ణాంగం
బొగిస్సుంగలఁ॥

గీ॥ గంధవాహకోణగజపర్యనొనర్చి శివసఖాశకరిగిసవనసైం
ధ। వంబునచ్చటచటపరికించిపరికించి। గానలేకరాజసూనులపుడు॥

చ॥ అనిమిషధామసామజచయంబులకెల్లను సార్వభౌమమో ।
యనదగుసార్వభౌమ మనుహస్తినిగాంచిప్రదక్షిణించివే। వినుతులొన
ర్చియర్చలిడి వీడ్కొనియచ్చటవాసిఫాలలో । చనకరుబంతరంబునరు
సాగిరుదగ్రరుషావిలోకులై॥

క॥ ఈకరణిసాగిఫాలా । లోకాశంజొచ్చితీండ్రిలుచునె మకునె
ర్జఁ। రాకొమరులొక్కచోగని। రాకాండంబునుదదంతికావనిసీమఁ॥

సీ॥ శుభ్రత్యగ్రశరణాసై శుద్ధతారకయోగముండెనా పటికంపుదం
డగ్రాల। రాగంబుభక్తవారముగ్రోవబొంగెనా దలకెంజడలదళ్ తళలు
జెలగ। సాగరాంగారాళిగ్రాగకొల్పులువిప్ప గడెగెనానరమోద్పుగనుల
వరల। సాత్వికశ్రీదెల్పునరణిశుభ్రమృదూర్ధ్వపుండ్రకద్వాదశంబువెలు
గొంద। నొక్కమునిరాజుగ్రహములందుగ్రకరుని। పగిదితెరగంటివెండు
లోపద్మనయను। చందమునవిధిశివమూర్తుఁలందునిమఁ। లాకృతినె
నంగుచున్నవారతనిగాంచి॥

ఉ॥ అద్దిరవాజిచోరుడిపుడక్షులకుంబొడగట్టెఁనినా। గ్రద్దరిపొ్రి
ద్దుపట్టిపెనుగద్దియయొద్దికిద్రోయుటొప్పవే। సుద్దులికేలనంచుపరశుప్ర
ముఖాయుధధారులై దెసల్ । బద్ధలువారనార్చిమునిపై నిగుడించిరిపె
క్కుకై దువుల్॥

గీ॥ ఇవ్విధంబున సాగరులేపు రేగి । కపిలముని మీఁద మోరుగులుగా
దుఱుకు । కైదువులు నువ్వనవికొండ గదియుతూల । ఖండ కాండంబుల
య్యెదగ్ధామహిమ॥

క॥ కనరెనసి బాసవాల్గార । కనుగొనలువిచ్చె శిఖిశిఖాజాలవి
నూ । తనవిస్ఫులింగకోటులు । వనజభవాండావకాశ భాగమునిండన్॥

సీ॥ తొలుదొల్త శిఖలు జిట్టలుగట్టితాకి సాగర శరీరంబులు గాల
జొచ్చె । నావెన్కచూత్కారమధికమై గ్రొన్పొగల్లగ నభాగంబెల్ల గ్రమ్ము
కొనియె । నటుపిమ్మటనుజట చ్ఛటనినాదములతో పృథుకీకసావళుల్పైటి
లిపడియె । నాతరువాత కీలాతతుల్వాడినిల్చి గుప్పుగుప్పునమండి నిప్పుల
య్యె । నంతషష్టిసహస్ర సంఖ్యాకమైన । బూదికుప్పలపింక దన్నునివశే
ఙ్యా । నగ్రభాగంబునందు తారాచలముల । కరణినుత్సేధమూతుణాలై
క్రాలుచుండె॥

క॥ తాపసులార జగత్పరి । తాపపరుల్పాపకర్మతనుల దయాత్ముల్ ।
శ్రీపతిచే నాపద్వా । రాసారాంబుధిమునింగి యడగుటరిదియే॥

మ॥ సగరుండక్కడ నంశుమంతుగని వత్సానీపితృవ్యుల్దివిన్ । జగ
తిన్ శోధనజేసి భోగధరవాసంబుల్గ్రగులై జొచ్చిరే । పగవారడ్డము వచ్చిరో
యకటయశ్వంబిందు దేరైరినే । వ్వగబాలై తిమిబొమ్ము తెమ్ము హరినవ్వాతన్
ల్మదిం గాంచుమున్॥

క॥ తడయంగారణమెద్దియొ । కడమబడెన్ జన్నమకట గడువేగ
మునన్ । నడచి పొడగాంచి మసలి । త్తడిదేలేరోరులు నీవు దక్కకుమారా॥

క॥ నావిని యూపినయుగ్రశ్రీ । భావుండంశుమదభిఖ్య పార్థివసుతుడు ।
ర్వ్యవిబుధాశీఃకర్తుల । తోవెడలి నృపతికిమ్రొక్కి దుర్గాంతగతిన్॥

శా॥ వాలుంసింగిణి కేడెముం నియోడలన్వాణంబుగీలించి । ర్వా
లీఢాహితఘూసపుంజదహనుం డారాసుతుండా పిత్రు । వ్యాళుల్ద్రివ్వినగ
తన్ ముంగని సముగ్రాశ్చర్యచిత్తుడై । యాలో జొచ్చినిరున్నతోన్న
మితభాగానీకము న్గాంచుచున్॥

క॥ చనిచని రాజసుతుఁడుత్తా । ర్ణవకున్మల్లటయు నటవిరూపా
క్షుముఁగ । న్గొనసమ్యోదానికాయన । ఘనపూజలుసల్పివినుతి గరపు
చుబల్కెన్॥

ఉ॥ సామజరాజమజ్జనకజాలముగ్రుచ్చునగల్చివార్వమున్ । దే
మహిద్రవ్వియూడకరుదెంచిరిగన్పడరేడనుండిరో । యీమఘవాశి జేపడి
మహాధ్వరమింకటసాగుసేయనన్ । ప్రేమవచించెనగ్గజము పేశలభాషల
తోదయాళువై॥

క॥ ఈతావుగడచిచనుము । జ్ఞాతాప్తకులీనదారకుసత్యంబుఁగన ।
వ్వైతానాజానేయము । జేతోముద మొదవయాగసిద్ధిఘటించున్॥

ఉ॥ నావినినంతసింపుచు ధనంజయదిగ్గజముఖ్యసౌరగం । తావ
శపట్కదర్శనమొనర్చి సపర్యలు జేసిసంస్తుతు । ల్గా వెలయించియమ్మొ
దటిదాని తెరంగుననాడవించుగో । త్రాపభునందనుండరిగె రాజకిరీటధి
శాతటంబునన్॥

గీ॥ అరిగితత్ప్రదేశమందధ్వరాశ్వంబు । నెమకిగానలేక నృపకు
మారు । డవలకొంతదూర మటుబోయికపిలాభి । ధానహాదినిహారిసతం
డుగాంచి॥

శా॥ కైలాసాచలపాళినాగసక రష్మాపాలపుత్రచ్ఛటో । త్తా
లాంగోన్నతభస్మరాసుల లకార్ధమ్యాగ్రభాగంబునన్ । గ్రాలంగన్గెనిదుః
ఖసాగరమహా కల్లోలరేఖాంతరో । ద్వేలత్రాసితచిత్తుడైయనఘమూ
ర్తిన్దనస్మునిగ్రామణిన్॥

క॥ డాసిప్రియభక్తితోనతి । జేసిపొగడెనిట్లుతండ్రుసింధుశరధిమ ।
స్తాసీనసుధాంధస్సరి । దాసారోచ్చాలనోర్మికాత్యార్భటులన్॥

రగడ॥ జయజయమాధవ సద్వనమాధవ । జయజయహృత్ప్రి
యసతతోమాధవ । మామవకమలామలహృదయాలయ । మామవా
నుకంపామకరాలయ । జననస్థితిలయచర్యాకరుడవు । పనకాదికకంజవిభా
కరుడవు । విధిముఖసుర సేవితచరణుండవు । వ్యధబాపెడికరుణాచరణుం

డవు । నిన్నెరుగక దుర్నీతినిమాదారి । లున్నతకాయములుడిగిరిసాదర। మున్నించుమునను మన్మథసుందర । సన్నుతపృష్ఠస్థలధృతమందర । కావ గలేవా గమములభవభవ । దానవమెత్తిదయగనుము సువిభవ । భా స్వాదుపబింబశ్రీలోచన । దానవగర్వవితానవిలోచన । కపిలాకారము గన్నమురారీ । విపులాపతివై వెలసినశౌరి॥

క॥ సుడికైదువదారయంశవు । టోడయండగుకపిలయమినిహృ దయాబ్జమునం । దిడిభక్తిమరి యుసీగతి । నుడివెనగరపౌత్రకుండనూ నార్భటులన్॥

ఉ॥ తానుతరింపనెంచి విదితంబుగకర్దమునాత్మనాధును । జ్ఞాన మెరుంగజేయుమని సన్నుతిజేసిననీకుగల్గువం । తానముచేకృతార్థతను దాల్చెదవంచనిబోవబుట్టియ । మ్మానిని దేవహూతినిరమాధవధన్యను జే సితెన్నగన్॥

మ॥ అనిమిత్తంబుగరావణుండలిగిదివ్యాస్త్రాళిసీమీదరు । వ్వీన నవ్వీరుని ముష్టినొంచియు భయావేశంబునొందించిముం । దనిలోరామ సమాకృతిన్ దునిమి వ్రేయంజాలుదునిన్నుబొ । మ్మనవేఘోరనిశాటదు ర్జయ భుజాహంకారనిర్వాహకా॥

చ॥ కనదఘలేఖనాకలన గాఢరయప్రకరాంగుళీమిళ । ద్ఘనత రలేఖినుల్ ముఖవిఘాతములై చన చిత్రగుప్తము । ఖ్యనిచయముల్నిరు ద్యమత దాలిచిరట్టిపితృవ్యులెల్లమీా । సునిశితదృక్శిఖిన్ బడగశోకమి కే లనటంచుమానితిన్॥

క॥ తనకర్మముతనకనుభవ । మెనయకపోదెంతవారికేనియునే నీ।యనుమానమువాసితినో। యనఘానన్నాదరించియనుపుమాగరుణన్॥

క॥ అనిపొగడగగపిలాహ్వయ । వనజాక్షుడపాంగవీక్షవానింగ ని యో । జనపాలతనయకులపావనుడవుభక్త్యాగ్రణివిశుభమునీకేసగున్॥

ఉ॥ రక్కసులుద్భవించిరి ధరాస్థలిసాగరులై జగంబులన్। జిక్కు

లవెట్టిసాధులకు సేగిఘటింపగజేయనింద్రుడీ। జక్కి-నిదెచ్చియిచ్చటిర సణవిడిపోనిటువారువచ్చిమ। ద్దృక్కటినాగ్నికీలలకు దేహములాహు తులిచ్చిరక్కటా॥

చ॥ జగదపకారులీకరణి జావకయుండినసాధుకోటికిణ। దిగులె టుదీరుసర్వజగతీస్థలినేగతిసేమమూరుసీ। వగపికమానుమయ్య సుంవా హిందినేకముసోకిగాకవీ।రగపరిపంధిపీటెసుఖమానరుసూనరపాలబాలకా॥

క॥ నీతాతధృతి౽తభవా। నీతాతముఖంబుకడమ నిండించుని కణ। పీతింగొనిమోగుమునీ। పీతిన్నిముత్కదా_ప్తి నెడపకువత్సా॥

గీ॥ గరుడగంధర్వముఖ్యాంశకలితమూర్తుణ। లందొకండ్రైనక పిలుండిట్లనినపిదప। గరుడగంధర్వముఖ్యఖేచరులువిరుల। సోనమునిన్నృ పసుతులపైజొనిపిరలరి॥

సీ॥ జఠరానలునకునిషాదాళిజాలకఘులి గజంబులగొన్నబలవిరుము తుండు। నిదివహయుధముగూడదువంచనము సేయ ననిపవికీకవైచినఘ నుండు। త్రోటిపుటంబుచేదోయధిజలముదాల్చి సుధాంతికాగ్నినాచ్చి ననమర్థు। డలఘుఘోరాహిస్ఫటాంచలంబులు ద్రొక్కియమృతంబు కొన్నసమరవిజయు। డగుఖగప్రభు డరుదెంచెనగరుదరుణ। కిరణగణ ములచేదిగంతరములింగి। లికపుగ్రొంజిగిగానింప లేఖపీధి। దలనెలవె లుంగునెరపన_త్తపసికడకు॥

క॥ అరుదెంచికపిలదేవుని। చరణంబులకెరగినిల్వ నంయమనివి హాగే। శ్వరుతోడనిట్టులనియెను। ధురభవ్యామృత మరందతుల్యోక్తు తులణ॥

ఉ॥ ఈతనిచి_త్తసంశయము తెల్లనుబాపివితానవాజితో। సిరి నేగవీడ్కొలుపు మీనగరాధ్వర మింకపూర్ణమౌ। గాతవృధానుకీ ర్తుణశిఖావదు దగ్రతరార్చికిందను। వ్రాతములిచ్చిరామునుజ వర్యని సూనులుదుర్విధానులై॥

క॥ నావినిఖగరాజావసు। ధావిభునందనునిజూచి తజ్జనుతా

గం । గావారిభూతిగలియక । నీవారికివిఘటింపనేరదుసుమ్మీ॥

క॥ అనవిని రాజకుమారకు । డనియెన్ దివిజాపగా సమావిర్భావ
మున్ । వననిధులు నిజజలత్వము । గనుటకు గారణము దెల్పగదె ఘనశైలా॥

గీ॥ తండ్రులకు నుదిలోదవిధానమాచ । రింపనూహించి వెదకి వా
రిగన లేక । వంతగుందుచునుంటి నావంతకరుణ । నానతిగ్రహించి తత్క
థనానతిమ్ము॥

మ॥ అనినన్ శౌరిశతాంగుడిట్లనియె మున్న జ్జాతుడింద్రావనం ।
బునకై యాచనకాధ్యుడై మును పదంబుల్మూడునై రోచనిన్ । దనకిమ్మా
ధరనంచు వేడనతడీ ధాత్రీతలంబెల్ల గ్రక్కునగో విందుడు గొల్చె నొక్కడు
గుగా గోత్రేశపుత్రాగ్రణీ॥

ఉ॥ మిన్నడుగొండు జేయుతరి మిక్కుటమైయది సత్యలోకపుం ।
దెన్నునకడ్డమైనవిధి దేవుడుభక్తితదంఘ్రిపాద్యమీ। గన్న దియైమరుత్ప
రికగడ్డగనిల్చిబొగడ్డకెక్కెవి । ద్వన్నుతగంగనాగను సదానదదున్న
మదచ్ఛభంగయై॥

ఉ॥ రెండవభానుడో యనధరిత్రి ప్రియవ్రతుడేగు చోరథా। ఖండత
రారినేమి మొనగాడిన చోటులుగా వెయీమహా । కాండధు లేడుదత్కన
దగాధజలంబులగాల కేయులు । ద్దండపరాక్రముల్ ద్రుహిణదత్తవరస్మ
యులుండు రేపునన్॥

క॥ ఆయని వేకులుపగలీ । తోయధిలోడాగితటముదొరసినిశలు
ఘో । రాయుధములమునిపాళిక । పాయంబులు సేయుదురు గృపావిర
హితులై॥

ఉ॥ ఆకథయెట్టిదన్నవిను మాదియుగంబునగాలకేయులు । స్వ
కరమూర్తివృత్రుడును బేర్చిమరుత్పతిదొట్టి వేల్పులన్ । నాకముజేర
నీకగహనంబులకుందరుమంగృపామతిన్ । జేకొని కావుమంచు సరసీరుహ
సంభవుజేరిరాదటన్॥

క॥ వారజునిపొగడికరుణా । పారీణసురాహితులను బరిమార్చు

విధం । చేరితియొవ్వృత్రాసురమారణమెట్లగునో దెల్పుమాయనబలికెన్ ॥

చ॥ సరసవరస్వతీతటనిశాంతుడు శాంతుడిలన్ దధీచినా । బరగి నమానికల్పముల పారములాతనికయ్యెనాకళా । కరుకడ కేగికీకసనికా యము వేడిననిచ్చువైరిభీ । కరములగుందదస్థులుజగంబునవజ్రముఖాయు ధంబులై ॥

క॥ అందుశితవజ్రధారన్ । మ్రందించునవ్వృత్రుసీయమరపతియు నవా । రందరుజనిరిదధీచిగ , నందామరసభవుశాసనంబుననెమ్మిన్ ॥

క॥ డాసినమస్కారంబులు । జేసికడుంబొగడమౌని శేఖరుడుగ్ర పా । భాసురమతియైయాగ । గ్రాసులమీరాక కేమి కారణమనినన్ ॥

శా॥ లోకారాధ్యశచీట్పురస్కృతసురస్తోత్రంబులై వచ్చిరాలో కింపన్నిముదేవతాహితము నాలోచించిమీకీకసా । నీకంబుల్ దయసే యుడన్నమది నెంతేసంతసంబంద్ధీ । రాకల్పుండు తపోధనుండువిడిచెం బ్రాణప్రతానింబిలన్ ॥

గీ॥ ఆతనియస్థినితతులమరులు జేకొని , రాయుధములుగాగనం దునుజ్వ । లంపుటెముకత్వష్ట్రియనుశిల్పిధారాళ । తంబుగానొనర్చెశం బముద్వి ॥

క॥ ఆదంభోళింగొనివృ । త్రాదిత్యవిరోధినార్చెనమరపతిజయ । శ్రీదనరకాలకేయుల । పైదేవానీకమడరె పార్థివతనయా ॥

మ॥ వరదివ్యాయుధపాళిదాచిమరుద్వారంబుబీరంబుతో । దరు మంగయ్యపునేలబాసియధికత్రాసాత్ములయియర్ణవాం । తరదేశంబునగా లకేయమనుజాదశ్రేణివేడాగియు । ర్వరకున్రేలరుదెంచిద్రుంచిరిజనవ్రా తంబులంగ్రూరతన్ ॥

సీ॥ విద్యాతపశ్శీలవిలసిల్లువిప్రకుంజరులకారణమునజగములెల్ల । ననపాయముగసౌఖ్యమనుభవించుచునుండు నట్టివారినిరోసియార్చిలోక । ములకపాయమొనర్చి వెలయుదమనికాలకేయాసురులుపగలేయుదధిని । డాగిరాత్రులుధరాభాగంబునకుబిట్టు జనివశిష్టాశ్రమంబుననునాట ।

తోంబదేన్వురచవనువనంబులోన। నూర్వురనుభరద్వాజుచేర్వనిమవ।
దుంద్రబారులఘునకోవిదులనుమిగి। భానవాల్గొరలనుభీతిబరచుచున్న॥

క॥ జన్నము మొదలగుసద్విధు। లన్నియునున్న యగుచెరిగియ
మరాధీశుః। మున్నిడుకొని వైకుంఠపు। దెన్నునబడిననిరిసకలదిక్పా
లాదుల్॥

గీ॥ ఏగివైకుంఠనగరిసర్వేశుగరుడ। రథునివైకుంఠువిష్ణునీరజద
ళాక్షు। దైత్యభంజనుగాంచి కృతప్రణామ। లగుచునుతియించి రిట్లని
యఖిలసురలు॥

మ॥ అనితుఖ్యాకరములయ్యోమాత్రిపుర దైత్యశ్రేణులందుంచు
నా। డనలాలోకునకంచునోనిశి చరాహంకారవిచ్ఛేదివై। జనుసీయూ
ర్పులటంచునోకడలి డించంబ్రాగ్వచఃపాళిద। ద్దనుజానుచ్చటతో వెలా
ర్చవెముకుందాఘోంమిానాకృతిః॥

మ॥ నగమన్బంగరమిాపృధిపునము మున్నాటించియాడించిచి।
త్రగతిఃరత్నగజాశ్వధేన్వమృతపూరశ్రీసుఖంబుల్వదా। న్యగరిష్ఠుండు
నదీశుడీబడసితో నాస్తాశితోనుర్వరః। దగదేదానరిగానికీనరణి సుత్రా
మాదిలేఖావనా॥

సీ॥ ఘననిజామలకీతిః కలధౌతదండాగ్ర కలితవాసవనీల గుళిక
యనగ। కనకలోచనుగుండెకాయవీల్పగదవులోకనుకాలమాంసపుదు
నుకయనగ। పాటితరత్నగర్భాగర్భదేశ సంగ్రస్తమైననరాకుము స్తయు
నగ। దంష్ట్రాప్రదేశమందారశాఖాంచలంబున వెలుంగుమిళిందపోతము
నగ। ప్రళయవారాశిమగ్నోర్వరావలయము। గోరనిడియెత్తవే ఘోర
ఘుర్ఘురోరు। రావదీర్ణాబ్జజాండకరండతలుడ। వగుచుమిాంభవరాహా నా
గారివాహ॥

ఉ॥ కన్నకుమారుజంప సమకట్టిననోకులరేడునీనఖా। భ్యున్న
తిచేనడంగుటరణోద్ధతిసీవుగతాసుజేయుటే। మున్నె భవన్ముఖజ్వాలనభూ
రిశిఖావళిగ్రాగిపెద్దమా। గన్నిడెగాకకీటకమునైపడిమానవకేసరీహరీ॥

ఉ॥ నీచరణంబు బెంచి ధరణింగొనుచో పదనూపురంబుప్రా । త్రా
చలమయ్యె మింటఁ భవదంఘ్రి గదించిన దేవతాసప । ర్యోచితపుష్పపాళిఁగ
నుదూత్కరముఁ వరపాద్యవారిగా । ద్యోచరవాహినీలహరి దోఁచె వినో
చనజాతమోచనా॥

మ॥ శివుచేతన్విలువిద్య గైకొనుచు బంచెన్రాజహంసాళిము ।
న్నవిరంధ్రింబున నాఁటితీరి యిపుడా హా రాజహంసాళినే । డవిరంధ్రింబున
బంచుటబ్బురమె యంచాదిత్యులాడంగ రా । జవితానంబున డంప వేద్విజు
డవై సంగ్రామరంగంబునన్॥

సీ॥ అలసుమిత్రానంద నాప్తి నాఁడును నేఁడు కౌశికావనముఁ జక్కఁగ
నొనర్చె । రహిని ధర్మజ్ఞధర్మంబు నాఁడును నేఁడు గుణకౌశలమున నపర్ధనము
వల్పె । రమణీయగోజానురక్తి నాఁడును నేఁడు నలరె శ్రీజనకకులకల్లుఁడగుచు ।
వితతాంబునిధిభంగ విహృతి నాఁడును నేఁడు నతులితకాండసంగతి దనర్చె ।
నాఁడు నేఁడచ్యుతసమాఖ్య వీడదయ్యె । నాఁడు నేఁడును విక్రమౌన్నతి నటించె ।
క్రీడగావించె దెలిదీవి నాఁడు నేఁడు । గ్రాలె సాకేతమున నంద్రు రామ నిన్ను॥

మ॥ దురహంకారికుభృత్పరంపరభవద్దోశ్శీరదంభోళిని । ష్ఠురవృ
త్తింబడదోన ప్రీతె నవినిస్తుల్యాప్సరోయోషిదు । త్కరవత్యోరుహాశైల
పత్రతతులంతన్వ్రాలె హా చిత్రమై । బరగుం బోయుని నిన్ను మెచ్చదె మరు
ద్వారంబు నీలాంబరా॥

మ॥ బలవత్కంసముఖక్షపాచరతకుత్రవాతంబులన్విక్రమ । జ్వాల
నార్చింబాలియించి నిర్మలదయాసారప్లుతిం గీర్తియ । న్గలమాలింగడగ
ట్టుదాక బెరుగంగా జేసితచష్టికా । స్థలిగట్టించ వెశాక్వరాసురునిశీర్షంబైం
ద్రిసూత్రాగ్రణి॥

శా॥ తేరాలూరుపులశ్వముల్పరమునీ దేహంబుగావించి కా । మా
రిన్బార్విజయాప్తికన్పి మును బుద్ధాకారివై నీసుతుం । డై రాజిల్లురతీశుతో
డుగొనితద్వాత్వంగనాశీలచ । ర్యారూపాలఘుసాలతల్లజము వ్రయ్యం జే
యవే కేశవా॥

మ॥ హరిధారాదళితక్షమావలయ నిర్యత్పాంసుసంఘాతసం। భరితాంభోజభవాండకోటరమిళ ద్గాఢాంధకారచ్ఛటాం। తరసందీప్త కఠోరతావకభుజా దర్పాగ్నికీలానము। త్కరతప్తోగ్రతురుష్కరాట్బల భరేఖాకల్కి రక్షింపవే॥

సీ॥ అధ్వరంబునకుమున్నంతరాయములూన్చు యజ్ఞఘ్నదైత్య గీటడచినాడ। వండజాతములుజరాయుజంబులుస్వేదజములు ద్భిజముల ననమరునాల్గు। చందంబులగుహుతచయములరక్షింపుచున్న లోకావ నునిన్ను వేడి। విన్నపంబొక్కటి వినుపింతుమికవిష్ట పోపద్రవమువిను మురగశాయి। కాలకేయులధికకాయులుపగలెల్ల। వారిదుర్గబలముప లనజలధి। నుండిరేలువెడలి చండాట్టహాసులై। బ్రాహ్మణులవధింపపా లువడిరి॥

ఉ॥ ఎట్టిదురాత్ములైన మరియేయుగవేళలనేనివిప్రులం। బట్టివ ధింతురేయకట బ్రాహ్మణహింసవినంగనయ్యెనీ। పట్టునసాధులైనద్విజ పాళికికీడుఘటింపధాత్రిదా। బిట్టుగగాసియయ్యెగడుభీతివహించెజగంబు లన్నియుఁ॥

ఉ॥ ఆవిధమెట్టులన్నసకలాగమముల్ ద్విజకోటిదాల్చిన। ద్భావ ముతోతదుక్తసుకృతక్రియలొందుట జేసిహవ్యక। వ్యావళిదేవతల్పిత రులందరుదృప్తివహింత్రుదానసా। ఖ్యాపహమైజగత్సముదయంబలరుఁ ముచికుందరక్షకా॥

క॥ కావునవిప్రోపద్రవ। మీవునివారణమొనర్చి యెల్లజగము లఁ।గావుమునేడుకృపామతి। నావుడుహరియాసుధాశనచ్ఛటననియెఁ॥

స్రగ్ధరా॥ కాలాంగుల్గాలకల్పుల్గఠినహృదయుల క్కాలకేయక్ష పాటుల్। జ్వాలావధ్భూరిశౌర్యుల్జలనిధిసదనుల్వారినోర్వంగరాదు।త్రా లాంభోదుర్గమధ్యస్థలచరులగుటఁదచ్చరద్యంబువుల్ని। ర్మూలంబైపో యినన్వేబాలియుదురవనింబూర్వగీర్వాణకోటుల్॥

మ॥ ఘనవీర్యోన్నతమూర్తిఁకుంభభవుడా కల్లోలినీస్వామిజీవన

మొక్కుమ్మడి ద్రావనో పునతనిం బ్రాధీకాంపుడియన్న దే! వనికాయంబపు జేగు దెంచినతులవ్యాతాపిభుజ్మానినా । ధునకర్పించినలించిరామరధు నీతుంగోర్మిగంగాభళీ॥

సీ॥ భోగివైవిలసిల్లు బూరుతితొమహు భోగిగాభూతలంబునను నుపవె । జీమూతపధమాని చెన్ను మీరినవింధ్య జీమూతమునడంగ జేసి మనవె । పుణ్యజనులనార్చిపొట్టనిం చెడిఘోర పుణ్యజనులమ్రింగిపొల్పు గనవె । కమలాధిపనుతాశగరము ప్రకాశించికమలాళికిడవె నిష్కలుష వృత్తి । నిగమనంతానములకుర్వినీముఖంబు । నిగమమైయుండనెగడవె నిర్మలాత్మ । నీమహిమవర్ణనము సేయనేర్తుమేమ । హన్ననాధసుధమిణాణీప్రాణనాధ॥

క॥ అనియమరులెల్ల దనుబొగ । డినగాంచిమునీశ్వరుం డడిగెవారలనే । పనికైవచ్చితిదిచ్చటి । కనుచు ప్రియాళుడయి గడునయప్రచురోక్తిన్॥

మ॥ అమృతాంధశ్చటగాలకేయకృత లోకాపత్ప్రపంచంబశే । షమెరింగించియుదీనిబాపగహ్రాదజ్ఞాతంబునందూహమీ । రమరింతేని మునీంద్రతుంగతర భంగారావసంఘాతసాం । ద్రముసంద్రంబికద్రావిదుర్భరజగత్సంతాపముల్మాన్పమీ॥

క॥ జలదుర్గంబుడిప్రోయిన । వెలువడుదురుకాలకేయ వీరాదికదై । త్యులువారింబొరగొందుము । గలనన్ దివ్యాయుధ ప్రకాండప్రహతిన్॥

గీ॥ అనినవింధ్యవిమతుడట్లు సేయుదునని । యమరవరులకెల్లహర్షమూర । బల్కివచ్చెఖచరపన్నగామరయుతు । గరుడముఖులతోడకడలికడకు॥

సీ॥ దీర్ఘకల్లోలాపదేశహస్తంబులువిడిబడిపలుమారువిచ్చివిచ్చి! తటదేశకలితావదాతడిండీరబృందచ్ఛద్మమునబిట్టునవ్వినవ్వి । వల్గచ్ఛరులకులవ్యాజంబుచేనిరంకుశలీల నాల్కలుగ్రోసిగ్రోసి । పటుతరారావ

దంభప్రచారోద్వృత్తిచేనట్టహాసంబుచేసిచేసి । చివరనిరుదిక్కులకుసా
రెజెప్పిజెప్పి । నుల్లనెపమునవక్రతజూపిజూపి , వాహినీశ్వరుడవ్వింధ్య
వైరినాత్మ । నరకునోనరుబ్బెజడులకీసరణితగదె॥

క॥ రంగత్తరంగములచే । నింగినొరయుచున్నవార్ధినియుదిాం
ద్రుడుచే । ర్వంగనిపలికెజడధీ! పొంగకునీత్రుళ్లడంచిపుత్తునిజముగన్॥

ఉ॥ బాడబతీక్షణంబుబహుభంగుల మజ్జలమార్పలేకదా। వ్రీడ
వహించిలోగె యరరేయనిత్రుళ్లెదవేమొ యిప్పుడీ । బాడబ తీక్షణంబి
కకబంధమశేషము బాపినిన్నుపె । న్బీదుగజేయుజూడుమని భీమముఖం
బతడూనెనుగ్రతన్ ॥

క ॥ ఈచాడ్పునమొగముగ్రత । వాచంయమిదెరచినకలవార్ధిన్
జలంబుల్ । వీచీసంఘుంబులతో వై చెన్నిజగర్భమునసుపర్వాలువ్రెగడన్॥

గీ॥ వదనమొగిబెంచి మున్నీటివారినెల్ల । నానజాలకతిరుగునా
యనఘునుండె । వదనమొగిబెంచిమున్నీటివారినెల్ల । నానెఘనుడీతడే
యనిరమరులెల్ల॥

శా॥ యాదఃపాళులుగాలకేయముఖ దైత్యశ్రేణివేదోచెశూ ।
న్యోదాంభోనిధియందురక్కసుల నత్యుగ్రోద్ధతిందాకెన । య్యాదిత్యప్ర
కరంబుగ్రొమ్మెరుగులన్యోన్యాయుధశ్రేణులం । బ్రాదుర్భావమునొందిచీ
కటుల నాపాదించెవిశోవ్వ్రెక్తిన్ ॥

శా॥ ఆమెంబోయెదదుగ్రసంగరపు చర్యల్ జెప్పనేలయ్యదై ।
తేయానీకినిలోనకొందరు మరుద్దివ్యాయుధశ్రేణిచే । గాయంబుల్ దెగిగీ
టణంగిరి కడుంగంపించివేకొందరా । హాయంచున్పణిధాత్రిడాగిరిగతా
హంకారులయిరాసుతా॥

క॥ చటులయుగాంతాగ్నిక్రియ । ఘటజాతుడుగ్రోలెనీనకలవా
ర్ధిన జలం।బిటుగోత్రాదేవికిని। ప్పటవర్తనమెనసెననిసు పర్వశ్రేణుల్॥

మ॥ యతిమూర్ధన్యు నగస్త్యువారుగనియీా యాదోనిధానంబు
పం । తతసీవాకృతసత్వమైవెలయుగానర్రి క్షమాటొప్పనే । మతియం

దక్కటికంబునిక్రియ యఖిలాంభశ్శ్వారిసంఘాతసే । వితమానట్లుగ నేతదబ్ధి
కిడుమున్వన్నిరపూరౌఘముల్॥

క॥ అనవుడుమునిపల్కెసుధా । శనలారమదీయజఠరచటులా
నలుచే । నినికెరుదన్వన్నీరమ । వనిదానింగ్రమ్మరంగబడయగ నేరన్॥

మ॥ అనిపల్కెన్విని దేవతానికర మయ్యబ్జాసనుం జేరియో । య
నఘా దైత్యులొనర్చు రాయిడికి కుంభావిర్భవున్వేడి జీ । వనపానంబొనరిం
ప జేసితిమహో వారాసిబీడయ్యెన । త్వనికాయాశ్రయమాటదానిమగు
డన్వాసస్ఫూర్తిన్ గావింపుమా॥

మ॥ అనివాక్రువ్వగశాకశావతిమగండాదిత్యులంగాంచిపా । వను
లారావనరాశికింజలముజేర్పన్నారిదుపర్యాయవే । శనయోధ్యాపురిలో భ
గీరథన్రుపాలుప్రాణిబాల్పాదునా । యనదాసాగరునన్బవిత్రులనుజేయన్స
త్తపంబూనెడన్॥

క॥ చన్నతనవారిఁబూడిదె । దిన్నెలపైబాకధరకుదెచ్చునతండా
మిన్నేటనిమున్నిటికి । జెన్నారున్నాడెసీరు చింతవలదికన్॥

క॥ అనిపల్కియాపితామహు । డనిపెన్నచనాంధులనుధరాధిప
సుతతే । జనిగానినీదుపితామహు । మనికికిజరుమనినయాంశుమంతుమ
బ్రీతిన్॥

గీ॥ గరుడునకుమ్రొక్కివీడ్కొని ఘనతరాశ్వ । సహితుడైసర్వ
రథినీవిసరములండ । బాయకేతేరసగరభూపాలుపాలి । కరిగిజరిగినవిధ
ములాయనకుజెప్పె॥

క॥ అనిదెల్పినశౌనకముఖ । మునులందరమందహర్షమునసత్య
వతీ । తనయాంతేవాసింబా । వనగుణవనరాశినవలివర్తనమునగన్॥

శా॥ మంథానాచలధీరధీరజనసన్మానానుకంపోజ్జ్వల । త్సంధానం
దవిచారచారణగణోద్యద్వక్త్రనిర్యన్నుతి । గంధారావవిహారహారదర
హీరగ్రావప్రశ్రీయశ । స్సంధానైకదిశారవారదసరోజాతాయతాలోకనా॥
క॥ కల్పసదృశవితరణాసం । కల్పభవజనకనిరస్తకల్మషసుగుణా॥

కల్మషమహేంధానశిఖా । కల్పసమగ్రప్రతాపకమ్రాలాపా॥

ధృతివృత్తము ॥ మురాదిరిపుభంజనా మునిహృదంబురుడ్రంజనా । సరోజదళలోచనా సగసగక్షణాలోచనా । చిరంతనవచశ్చరాచిరతగాదరక్షేచరా । కరీంద్రభయపాకహాక విజనామరానోకహా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమన్మేధా దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తిః దాక్షిణ్యానులబ్ధ కవితాసార సుభద్రాంబికా పిచ్చయామాత్యకుమార తురగాన్వయ పయస్సాగరాభోగతా రాజార వేంకట కవిధీర ప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానంబను మహాప్రబంధంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీవాసుదేవాయనమః.

శ్రీకరభీమాన్వయనీ । రాకరశశిరామదాసహర్షోదన్వ । ద్రాకాశశాంకమండల । శోకాప్తాంతరవిహారిగుడిపూడిహరీ॥

గీ॥ అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల । గాంచిసూతుండుపల్కెసాగరులుకపిల । జటిలచటులదృగింధాననటితహేతి । పటలినీరాట్టాతతోపాత్రకుండు॥

చ॥ పలికివచించె వెండియు నృపాలపురందరదేవహూతిగా । డలికొమరుం బ్రసన్ననిగ దేల్చితిసంస్తవమాచరించిని । ర్మలహృదయుండవైతురగ రాజము జేకొనిపొమ్ముజన్నము । జ్వలమతినాచరించును రసావిభుడంచతడాడెపంచినన్॥

శా॥ రానూహింపగవచ్చెనచ్చటికిగీర్వాణాభినంద్యుండహో । ప్రాణద్రోహిఖగేశ్వరుండతనితో నావాానినన్జూపిదు । ర్మానుల్వీనిపితృవ్యులందరుమదుగ్రక్రోధబహిశ్శిఖన్ । మేనువ్వైచుటకాత్మగుందునితనిన్ నీవాదరించన్దగున్॥

క॥ అనిపల్కిననను గనియా । యనయని యేనీపితృవ్యులందరు దివికిన్ । జనరీబూడిదెదిన్నెల । ననిమిషనదిముంపదేని యవనీశసుతా॥

ఉ॥ కానతపంబుసల్పి త్రిజగన్నుతయాపతగాధిపాశ్వక । న్యాన దినీధరిత్రి గదియంగనొనర్చి భవత్పితృవ్యసం। తానశరీరభస్మపువితానము ముంపగజేసివారినీ । వానగభేదవీటికి రయంబునబంపుమటంచుపిమ్మటన్॥

క॥ కల్లోలమాలికంబువు। కల్లగజన్నట్టివిధము గంగామహిమం॥ బెల్లవివరించిపంపిన । మెల్లనవార్వంబుతోడమీానన్నిధికిన్॥

క॥ చనుదెంచితి నని చెప్పిన । జననాథుడగాధదుఃఖసాగరవీచి। స్మనిగిమహామూర్ఛాబం । ధనుడై తుదిదెలసి యలసితానిట్లడలెన్॥

ఉ॥ అక్కటజక్కిదొంగయితడౌననియాముని మీాదికేగి। యామె క్కినసేతలూన్పమదినించుక సైపకరోషవహ్నికిన్ । గ్రక్కనబట్టెనాహుతులగాదమునందరథాత్రిప్రాణముల్ । దక్కెనెబానవాల్దొరల దాకిన దుష్టుల కేమిసేయుదున్॥

చ॥ తొలుతటిపట్టిదుష్టుడని దూరధరిత్రికి ద్రోచియీాసుతా। వళి గొలువన్ ప్రభుత్వవిభవంబువహించి మహాశ్వమేధము । జ్వలమతిసేయు చోనవన వాజిదొలంగినదానికైహళా । హళిజసకూలిరారకపిలార్యదృగగ్నిశిఖాచయంబులన్॥

సీ॥ సప్తతంతుహయంబుసాగిపోవగఖలుం। డెవ్వడోదాహరియిం పనేల । హరియించితేనేమి యయ్యశ్వచోరకుం డున్నతావెరుగరాకుం డనేల । గనరామికేమితస్కరుడాహుమాయిని కపిలార్యుచెంగటగట్టనేల । గట్టిననేమాయె గట్టలుకమత్సుతుల్ తపసిముచ్చనిబిట్టుదవులనేల । దవిలితేనేమితగుశిక్షతాపసుండు । సలుపకందరిసిజనేత్రజనితదహన। శిఖకుశలభవ్రజములుగాజేయనేల । దప్పనేవిధివిధికైనధాత్రిలోన॥

చ॥ భృగుకరుణానులబ్ధసుతబృందము పస్మయిపోయెనెట్టులీ । జగతిభరింతుప్రాణములు సాహసవృత్తికిజొచ్చిమానిచే । డెగిరతటాడు ఠాగ్రహద్ధతింగడు గ్రొవ్వినహానిరాదె । పన్నగవిభుశాయికేనిదృహిణ

ప్రమథేశులకేని బిట్టుగన్॥

ఉ॥ రాయనునామనంబినుము రాయనుఁబ్రీలదువంతమ్రిందినా । రాయనుమానికింత కనరాయనునన్ను శుగబ్ధిఁద్రోచినా । రాయనునేఁడి కుక్కభళి రాయనుబాసితి రేతనూజులా । రాయనుజేసి తేయిటు హరాయ నునెక్కడ జొత్తు రాయనన్॥

క॥ అనివిలపింపగగనుగొని । దనకులగురుఁడిట్టులనియె ధాత్రీశ్వ రసీ । వనిశంబువగచిప్రియనం । దనులంబ్రతికించెదేవ నరుఁడిదిమేలే॥

క॥ వగపాకకొన్నాళ్లసుఖం । బుగనుండుటకొన్ని నాళ్లు భువిజీ వునకున్ । నెగడుశలకాలమేకం । బుగనుండునె వేధకైన భూపాలమణీ॥

ఉ॥ కౌశికువక్రిబోధవిని గాథరుషన్ తనుజాళినందఱిన్ । దాశ రుద్రైవధించెపసుధాస్థలిమిత్ర సఖుండుమన్ననో । దేశమునందుశోకముగ డించియు జేసినదేమిభూమిభృ । త్కౌశికవంతపేడ్కొని వఃఘంబుసమా ప్తమొనర్పు మొప్పగన్॥

గీ॥ ఇటువశిష్ఠుఁడాడనిలరేఁడుశోకంబు । మాని మ్రొక్కి శేషమఖ ముపూర్ణన్ । ముగనొనర్తుమానిముఖ్యతద్యత్నసం । శీలివగుముబుత్వి గాళిగూడి॥

క॥ అనవుడువశిష్ఠసంయమి । యనఘుత్విక్కాళిగూడియజ్ఞము స్వాహా । స్వనపూర్వకాహుతులతో । దనరించుచునుండె శిఖలుదహ నంబీనన్॥

క॥ అంకురితముపిమ్మటనువి । శంకటశిఖలాకసమున సంధిలగ ప్రవర్గ్యాం । కితుఁడైవహ్నిశుభా । లంకారప్రభనెసగెకళాధరుపెన్నన్॥

సీ॥ నవ్యసుధాసమానపుటోగిరపు ముద్దపెనువరానేయంగదినె డువారు । ధాన్యద్రవిణరమాధాములయిలేమికల్లాలినిల్వోడలించి దోలు వారు । మణిమయాభరణకోమలదుకూలములచే పూటకొక్కొకచెన్ను బూనువారు । రహిపుత్రపౌత్రపరంపరాయితవృత్తు లెనసిసంతసము వ హించువారు । స్వకమనోరథమునకంటె శతసహస్రి । భూరిఫలములు

గాని రాజు బాగడువాఁడు । గాని గానంగరాదా మఖంబునందు । మందున
కునైన ఫలహీనమానవ్వుండు॥

మ॥ వసుధానిర్జరులోకకోటి భుజియింపన్ ఖంగుమన్నోఁగ్రితబి ।
బైసగన్ జేసెడిగంటనాదెటను లేకేపారెనయ్యాశ్వమేధసవా । హస్సను
దాయమందుగడుజిత్రస్ఫూర్తిన్ దద్భూమిపా । లసహస్రాత్మునికల్మియింత
యని తెల్పన్ శక్యమే యేరికిన్॥

శా॥ సాంగామ్నాయవిదుల్ సమగ్రకవితా సంగీతసాహిత్యవి ।
ద్యాంగీకారులు శంకరాచ్యుత సపర్యాలోలురార్యస్ఫుటా । సంగుల్గానిక
శ్లాఘిహీనులమతుల్ పస్వేతసుల్తత్సభా । రంగోద్భాసి పదస్యులం దెసగ
రారాయెంతశోధించినన్॥

క॥ కనకక్షేత్రికాభిరామం । బనఘాష్టాదశకరమిత మగుచు జతు
ష్కీ । త్యసిధాన బైతురగస । వనవేదిక దసరెగరుడపతంగాకృతియై॥

సీ॥ విధ్యుక్తసరణిని మేధ్యాశ్వబంధన బంధురంబైన యూపంబు
చుట్టు । పాలాశములు సుబైల్వంబులు మరియు ఖాదిరములు నాఁటేసి దేవ
దారు । మయములు రెండు శ్లేష్మాతకంబొండు యూపము లిర్వదొక్కటివ
రుసనిల్పి । వానికలంకారభావంబుగా పెక్కు భర్మ యూపంబులు పాదు
కొల్పి । జలచరశతంబునొగిచతుశ్చరణశతము । పక్షిశతమునుమున్నూ
రుపశువులూన్చి । తద్విశసనంబు విదపద త్రడినడంచి । తరసములుదీసి
బుత్విగ్వితానముపుడు॥

సీ॥ తత్తత్సుపక్వహింతస్ఫారమైన యాహుతులుగానించుచో
నతిగుణాఢ్య । యగుసుకేశినిచేతనర్హంబులగు హుతంబులుసల్ప జేసిమి
గిలినయువయ । వ్రాత్కారంబులను యథోక్త హుతంబులు గావించియతా
హరోముగంధలహరి । నాసికాసంతర్పణము జేసి తదనంతరమునన రుంధ
తీకమలగంధి । కేడశేషసదస్యుల గూడితార । నిస్వనాశీర్వచశ్రేణినెర
పియబ్బ । ధావగాహనమునుకువివనాచరింప । జేయనొప్పారి యమ్మ
హీనాయకుండు॥

శా॥ దీనారంబులుకోటికోటులఖి లర్థివ్రాతకావళికర్పించిని । క్ష్మాన గ్రామకదంబకంబులు బుధశ్రేణుల్గానం జేసిన । ర్వ్యానగ్రామణులంసమా దృతులతో నిద్ధాంబరాకల్పవంతానశ్రీ । నలరించినిమ్మలగుణా తంద్రు న్వశిష్టవ్రతిన్॥

గీ॥ కాంచితత్పదములు గడిగియానీరు త్త । మాంగసీమనిడుచు మానవేంద్రు । డపుడు ధారవోసెనతనిక శేషగో । త్రాతలంబుభక్తి తరగలెత్త॥

చ॥ పలికెనరుంధతీవిభుడు పార్థివపుగన్గొని రాజముఖ్యనీ । యల ఘుభుజాగ్రపీఠిని సమగ్రసుఖోన్నతి నుండుకుంభిని । లలనకుశర్మసంపద గలా దెభళీమదధీనమైనది । కుర్కలిడకగొమ్ముకోటిశతకోటి వరాలిడివా ధిన్ మేఖలన్॥

గీ॥ తపసియడిగినట్టి ధనమునకిబ్బడి । నిష్కకోటులొసగినీరజా ప్త । వంశజుండుసకల వసుమతీచక్రంబు । గొనియెనఖిలనృపతికులము లెన్న॥

ఉ॥ పిమ్మటబాసవాల్గొరల విశ్వనృపాలురమిత్రబంధులో । కమ్ము లవీడుకొల్పిబలగమ్ములుదేశికుడున్ సమస్తసై । న్యమ్ములువిప్రమంత్రిజన దాసకదంబము వెంటరాగ వే । గమ్మునజేరెప్రోలురిపు ఘస్మరుడాయిల శేడశోకుడై॥

మ॥ పరిదిఙ్వేష్టితవిశ్వధాత్రిస్వ భుజాచక్రంబునందుంచివా । స రరాజాన్వయుడామయార్తివిర సత్పామ్రప్రముఖ్యాపదుత్కర । శూన్యం బుగ రాజ్యమేలుచునుపుత్రశ్రేణికానాకసా । ఖ్యరమంగూర్పదలంచిచే సెతప మాకాశాపగాధ్యాసియై॥

క॥ త్రింశత్సహస్రవర్షము । లంశుమదన్వయుడు సగరుడమరన దినిసి । సంశయముగ దేవనపాభ్రింశమతిందపము సేయఫలితముగామిన్॥

చ॥ వగచుచునింద్రుజేరె దరువాతనిలావలయాంబశేషమా । స గరనృపాలపౌత్రకుడు సాహసధుర్యుడు నీతిశాస్త్రపా । రగుడలయుంశు

మంతుడు విరాజిలజేసె భుజంబునఁ గరా । గ్రగకరవాలధారరిపుకాండ దురాగ్రహపంకమూడ్చుచున్॥

క॥ ధరనంశుమంతుడేలుచు । పరలోకసుఖము పితృవ్యవారము వఱుజే । కురజేయుదప మొనర్చెన్ । సురనిమ్నగనాత్మనిడివిశుద్ధవ్రతుడై॥

క॥ తపఠేతరనియమంబున । జపమొడపక సేయుఫలమొనగద య్యోజనా । ధిపుడిలముప్పదివేలేం । డ్లపరిమితనియాప్తినేలియరిగెఁ దివికిన్॥

క॥ ధారాధరవాహనవర । ధారాధరచంద్రచంద్ర ధవళయశస్సం । చారాఖిలలోకుఁడుసువి । చారుండుదిలీపకుం డెసగు దత్సుతుఁడై॥

మ॥ సురలోకచ్ఛలభూరిహర్మ్యమున కస్తోకోద్ధతిన్ శాత్రవా । త్కరమాత్తోగ్రకృపాణదంభఘన సుత్రామాశ్మనిశ్రేణికా। సరణిందా రగధీరుఁడై పరిదధీశప్రావృతోర్వీధురా । ధరుడై గ్రాలెదిలీపుడంశు మద నంతాకాంతజుండాదటన్॥

క॥ తాతయుతంత్రిడియుబలెగం । గాతటినింగూర్చితపముఖండవ్రతుడై । యాతడుపల్పుచుకడురో । గాతురుడయికీర్తిన్ గాయుడయ్యెన్ బిదపన్॥

క॥ ఆరాజాగ్రణిసుతుడుభ । గీరథుడుసమగ్రశౌర్యకీర్తికళా । గోత్రారథుడుఫలితసూరిమ । నోరథుడతఁడేలెనిలజనులుగొనియాడన్॥

సీ॥ యేయనంతేశు మహాయశోధామంబు ధామంబుహారిదగ్రత తినొనర్చు । నేక్షితీశ్వార్యహార్యక్షుస్వభావంబు భావంబురిపుగజావళికిగ లచు । నేతులేతరుదాన కౌతుకాకల్పంబు కల్పంబుకరణిమార్గణులమను చు । నేభవ్యగుణుతనూశోభదానవయమ్ము వానిమానముపడంచు । నత డున్వనిదేశవశితాఖిలాంతరీప । భూపమకుటాగ్రదేశసంస్థాపితోరు। రత్న దీపనికాయనీరాజనోజ్జ్వ । లాంఘ్రిపల్లవుడాదిలీపాత్మజుండు॥

ఉ॥ ఎల్లరుమెచ్చనాతడుమహీతలమేలుచునిట్టులెంచెదా।నుల్లము నందుదేవనదినుర్వికిదేదపమాచరించుచున్ । జెల్లిరితాతలుంగురుడిసీకడ ముట్టనికర్జమయ్యెహా । దొల్లిటిపుణ్యపాపవితతుల్మహిజీవులకేపుజూపవే॥

గీ॥ అసితలంచిగంగ నవనికి దేదపం। బాచరింతుననుచు సకలరా
జ్య ! భరము మంత్రిజనులపైనిల్పి కదలెసె । హారశిఖరికా భగీరథుండు॥

క॥ గ్రామంబులుపల్లెలుమును । ధామంబులుగోనలవనిధరములు
గటక్ । స్తోమంబులుగనుగొనుచున్ । భూమీశసుతుహిమనగిరికి బోవగ
నొకచోన్ ॥

సీ॥ చటులపోత్రిఖరదంష్ట్రాదిరిణ వేణుసవత్తారచయ రంగవల్లి
కోట్లి । యాభీలవ్యాఘ్రకాణ్యా ఖాగ్రతుత్రితకన్య లఘ్వసికుంకుమాలం
కృతంబు । గర్వితర్త్రానోత్యక కలహాసముద్భూత ఘీంకారవాద్య రవాంకి
తంబు । దర్పాంతచాళ సుప్తప్యాఘ్రదుర్వార ఘుటస్వనవాక్యగుంభితం
బు । ప్రకటసహకారతరుఫలగ్రాసమత్త। మారహాయుమాలికాహాతిత్తో
రణంబు । నగుమహాణాయువేశ్మమ్మునల్లురుపెద్ద । కానగనిచొచ్చెజనెనతు
కానకతప ॥

స్రగ్ధరా॥ కనియెన్ భూపాలవంశాగ్రణిస్వజసిత నక్షత్రలోకేశ్వ
రాలో । కనవాంఛోర్ధ్వసుస్థితాంచత్కలని జలధిశంకాకరాపారనీహా ।
రనికాయాభోగశోభాప్రకరధవళితాభ్రప్రదేశున్మరుద్ఘా । తసదద్దర్యగ్ర
జాగ్రత్స్థితని భరవాదారితాశున్ గిరీశున్ ॥

క॥ శృంగారములగుతన్నగ । శృంగారములకతడెక్కె సితతుహి
నాళిన్ । రంగారుకటకపటలి త్రి। రంగారయుచున్విహారరతిజరియించెన్॥

సీ॥ కాయంబుబహువల్మీకములఁగప్పగగాధి కొడుకుతపంబుగై
కొన్నచోటు । ననిలాశికుండయుండుర్ధమీగమకత్త నృపతిజన్ను మొనర్చి
నెగడుచోటు । సర్వమంగళపెండ్లిసమయంబులో ప్రమథానీకములునవ
భయైనచోటు । హరిమహిమంబుబుష్యగ్రణులకు నిడజాతీశ్వరుడుచెప్పి
నట్టిచోటు । పురమజిజడధులునాగ్గటు గెడసిమించు । నాడుమనువుపస్ను
గాటంపుబోడజలచ । కేంద్రమోహచ్యుతుఁడుదాల్చియుడినచోటు । గాం
చుచుభగీరథుఁడు మహాకాంతుఁడపుడు॥

క॥ అక్షైలంబెల్లనుధా । త్రీసుఁడుగుమ్మురుచునొక్కయెడగాంచె

తటీ । దేశద్రుమశాఖాక్రమి । తాశముపజలప్రకాశనుకూలనెదురన్॥

శా॥ తత్కాసారతటోర్వరాలయ మునీంద్రశ్రేణియాధారిణీ । భృత్కంఠీరవపుజాచిరుణాటకము రానేలయ్యమీరాజ్యము । ద్యత్కాళ్యాణసమన్వితం బహితభృత్యామాత్యవర్గంబునం । పత్కాళిందనరారునేనృపులు గొల్వన్ వత్సరేతప్సన్॥

క॥ నాపనిభవదాశీర్వచ । నావిర్భవశుభముచే సుఖాయతినుంటిన్ । మాంవారుకపిలదృక్కీ । లావచ్ఛిఖబడినవిధమిలన్ బ్రదితమెకా॥

క॥ వారిబవిత్రులజేయఁగ । వారిజహితకులుడుసగర భర్తనురనదీ । వారిఁగోరితపంబని । వాఁతగతిజేయుచున్ దివంబునకరిగెన్॥

చ॥ తపమొనరించుచున్ త్రిదశధామముజేరిన మత్పితామహుం । డపగతదోషుడంశుమనిలాధిపుడట్టుల గంగఁగూర్చి । నిష్కపటజపంబుజేసితుదిగానకకీర్తిశరీరుడయ్యెద । న్నృపసుతుడౌదిలీపు డొనరించెనుతాదృశవర్తనంబుగన్॥

గీ॥ మద్గురుండాన్నృపాలుడమ్మనుజవిభుడు । గెడసెరోగంబుచేత నీపుడమినాల్గు । చెరుగులకునన్ను భర్తగా జేసిరంద । రంతనన్నావరించెదురంతచింత॥

ఉ॥ ఎయ్యదియంటి రేనివినుడీజనకుండు బితామహుండు వె । న్దియ్యకతాతతాతమునుదేవతరంగిణిగూర్చి కాయముల్ । డయ్యతపంబొనర్చినఫలత్వముగాంచక వేల్పువీటికోయ్యెయ్య । నజేరిరక్కారతనూద్భవిచింతగదాప్రవర్తిలెన్॥

క॥ ఆచింతదీరనియతిన్ । ఖేచరనదిగూర్చి తపమొగిం జేసిధరి । త్రీచక్రమునకుదెత్తు । సుధీచక్రములారతద్విధిన్ దెల్పుడికన్॥

గీ॥ అనినకార్యసిద్ధిరస్తుతేయనుచునా । శీర్వదించిమునులు సెలవొసంగ । సౌరనదినిగూర్చి జపమొనర్పగడంగె । ధీరచిత్తుడైన భగీరథుండు॥

శా॥ అంగన్యాసముఖాన్వితంబుగ పితానాథోక్తమంత్రము

త్తుంగప్రీతినిముష్వాశిష్టమౌని సాధుస్వేడిహ్యాగ్వ్రధి । దాల్చెంగానన్నరిణా
న్నితద్వ్యధులు బాళిందాపసుల్జెప్ప । మాతంగారిద్రవిణుండు రేడెరిగ శు
ద్ధశ్రీమనోజ్ఞాతుడై॥

సీ॥ ఆరాజు భూరినీహారాతిశైత్య సంభారంబులకు బ్రకంపంబుగొ
నక । నాయుష్ణుండుష్ణకాలాభీలతరతాప ధట్టంబులకుబిట్టతల్లడిలక। నా
జిష్ణుడలఘుతోయధరధారానికాయములకు డెందమందళుకుగొనక। నా
థరాధీశ్వరుండధికోగ్రవాత వేగములకు చలనంబుగనుర నీక । నానరేం
ద్రుండుదుర్మద దాహీనపటలి। కడలకనివావరణసీమయందునిలిచి। గంగ
గూర్చితపమునల్పె కాయలాకు । గములుమూలంబులశనంబుగావిధించి॥

ఉ॥ హాయనముల్ సహస్రదశకాభిదసంఖ్యగనూర్ధ్వబాహుడై।
యాయనఘుండుసల్పితుది నభ్యవహారముమానిస్వేరాదిక్ । బాయని
ప్రేమతో హృదయపద్మమునిందిడి మానిరాజులా । రాయనజేసెదుర్భర
తరంపునపంబొక యేడుదగ్రతన్॥

శా॥ అంతన్నాపరిగ్రమ్మెనల్దెసలఘోరాశన్యనీకంబుల । త్యంతోద
గ్రతవ్రాలెనెల్లెడల నూర్ధ్వాండప్రదేశంబునన్ । ధ్వాంతశ్రేణులునిండె
నుష్ణతిలెనాదంబభ్రసీమన్ భయా। క్రాంతంబయ్యెజగత్కదంబమురిరెన్
కాష్ఠావళుల్బెల్లుగన్॥

శా॥ ఆయుత్పాతములంగనుంగొనిసుధాహారుల్సుధీరక్షుణో। పా
యుందోయజు జేరిఘోరతపమగ్నాత్మన్వాయుండు దా। జేయంజొచ్చెదు
పారశైలముననిస్సీమోద్ధతిన్ దానిచే । వీయుర్వీస్థలికయ్యెగీడుపవేయి
ద్ధానుకంపామతీ॥

క॥ అనిసతే తానందుండి । ట్లనియెన్ సురలారగంగనవనికిదేబూ
నినవాడుభగీరథుడా । యనకుంబోడసూపునిజన్ రాపగకరుణన్॥

గీ॥ తనువులేదింకనిడుము లెక్కడివిజనుడు । తావకాగారముల
కన్న చేవతాళు । లరిగిరాత్మాలయంబులకాభగీర । థుండొనర్చుచునుం
డెనఖండతపము॥

క॥ నీకశ్రీకరభవ్య । త్పాకావళితోడ గంగ ప్రత్యక్షంబై । యా కాశంబున నిల్చెన్ । రాకాశశిబింబవిస్ఫురత్ప్రభ లొలయన్ ॥

సీ॥ ప్రకటోర్మికావళీ వళులతో నున్నమత్ప్రథితసైకతనితంబములతోడ । లాలితశైవాలవాలబంధముతో విలోలేక్షణపృగండుమీలతోడ । విలసితాంబుజకోశవృత్తస్తనములతో రమ్యారవిందవక్త్రంబుతోడ । పృథుతరావర్తనాభీవివరంబుతో సమదకూర్మప్రపదములతోడ । హంసకరవంబు లొలయ ననంతవీధి । యందు సాక్షాత్కరించి హార్యంఘ్రిజాత । బలికె స్వతరంగఘట్టనప్రభవనాద । మేదురగభీరసూక్తి భూమివిభు గాంచి ॥

గీ॥ తపము జాలు లెమ్ము ధరణీమహేంద్ర భ । వన్మనోరథంబ వార్యకరుణ । సఫలముగ నొనర్ప జనుదెంచితిని నీదు । చెంగటికి ననంగ గంగ గాంచి ॥

క॥ గంగే మంగళకారిత । రంగే కర్పూరదరమరాళనిభవిభా । సంగే భక్తజనైనో । భంగే మాంపాహి యనుచు బ్రణుతి యొనర్చెన్ ॥

క॥ హరిజేరామేయాజా । వరజేవిభ్రాజితప్రభావజితమహా । విరజేజనకితహరిపద । శరజే మాంపాహి యనుచు సన్నుతి జేసెన్ ॥

క॥ ఈకరణి పల్కి గ్రమ్మర । నాకధునిన్ బొగడె వాసరాంతసటద్ద । ర్వ్యాకరకటకనిషంగమ । హాకల్లోలౌఘకర్షణాత్యార్భటులన్ ॥

సీ॥ సద్బ్రహ్మపదమృషాసౌధంబునకు త్వదూర్మిశ్రేణి నిశ్రేణి యిన్నువాక । నైర్ధీకాఘుచ్ఛలోద్యన్మృగంబులకు నీ కాండంబు కాండంబు కలుషదమని । తాపత్రయాద్రిబృందములకు నీఝురీ శతధార శతధార శౌరిపుత్రి । తీరధరాభాగధీరపజ్జికి నీదు సేకంబ శోకంబ నాకులాత్మ । కేవలచ్ఛాయలిడు నీతటీవనములు । పావనములుగదమ్మ గీర్వాణవంద్య । నీప్రభావంబు వర్ణింపనేర్తు నాకు । గలదె నాతల్లి సకలాపగామతల్లి ॥

ఉ॥ తమ్ములకెల్ల గీర్తులు హితమ్ములు గానిడి భూరిశైత్యా । జాతమ్ములు మారుతమ్ములకు దార్ఢ్యన జేసి సుజీవనంపు । మొత్తముల సత్కపీంద్రులను దన్పుచు భాసిలుచున్న నీసు । వృత్తమ్ములు దల్పగా నభిమతమ్ములు జేకురవే బుధాళికిన్ ॥

ఉ॥ మా ప్రపితామహుల్ కపిలమౌనిదృగంతరవీతిహోత్ర హే। తిప్రకర ప్రచండనిహతిన్ బడిర ప్పెనుబూదికుప్పలన్। క్షిప్రగతిన్ భవల్ల హరి జేర్చి పవిత్రుల జేయనమ్మ భ। ద్రప్రదనిమ్న గాతిలకదా నమరుర్వ్యను భాజవల్లికా॥

క॥ నావినియట్లని యెజగ। త్పావనిసురశైవలిని నృపాలతిలకనే। దేవపథంబున నండిమ। హీవలయము మీద బడిన నెడరు వ్రేడము దే॥

ఉ॥ ఆవిధ మెట్టులన్న వినుమంబరవీధిని శీఘ్రమ। జీవనధార శోకిజగతీవలయంబశలంబును గ్గును। గ్గయివికలంబునొంద దెలయంబులు గావెజగత్కదంబముల్। గావునవాశ్రయింపుము హరంకణుపన్ను భరింప వో నృపా॥

క॥ అనిమిష నది యిటుసుడివిచ। వినపిడపభగీరథావనీవిభుమబు ధావనుదహనాలోకనుపా। వనునాద్యాహృదయభవను భావాబ్జమునన్॥

చ॥ నిలిపిన రేంద్రుడే డొకటి నిష్ఠ మెయిన్ సకలేంద్రియాళినం। చ లనము వాపి మానస వశంబుగ దారిచితన్మనంబనా। విలగతినీశునందు నిచి వీడక చేసె తపంబు దానన। గ్గల పుటను గ్రహంబొదవి గాదిలితో నృపమాళి ముంగలన్।

సీ॥ కాళితో నృప రాజపాళితో శశిబద్ధ మాళితో దిక్పాలకాళితో డ। నందితో జేజేలమందితో గానకమందితో జల్వరాయం దెతోడ। మొక మేముతో గణకదంబకముతో సత్త్వగం శుకముతో నుతుపథాలకముతోడ। ధాత్రతో నిందిరా నేత్రతో గ్రాంచజిద్భ్రాతతో సెకకంటి మాతతోడ। భూతితో నవ్య కారుణ్యభూతితోడ। వ్రతులతో నప్సరోవధూతతులతో డ। హితులతో భైరవాది క్షాత్రితులతోడ। సరసముగురొ త్రిశివుడు సాక్షాత్కరించె॥

గీ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షమయిన గౌరీశుగాంచి। శరధికాంచీతలస్వామి పరసభక్తి। చేనమస్కారములు పెక్కు జేసినమక। చమకసూక్తుల తో నుతుల్సల్పి పల్కె॥

దండకము॥ శ్రీమన్మహాదేవ దేవాగ బాణాసబాణాదికత్రాణ పాణౌకృతాపర్ణ పర్ణాశిభావాంబురుట్కర్ణికాగార గీరాశ్వసంహారపారందరేభాబ్జ కర్పూర శేషోరగోద్యత్ప్రభాపూరధిక్కారి శోభాంగమాతంగ రక్షోంధకోగ్రాంధకారార్కదర్వీకరాకల్ప కల్పాంతవేళా కరాగ్రేద్ధ ధక్కాధమత్కార నిర్హ్రాదభిన్నాఖిలాండాండ తద్వ్యాద్య గర్భప్రజిర్ఘాత పచ్ఛబ్ద శాస్త్రాది సూత్రౌఘపూర్ణానవ ప్రాణవాతూల వాతంధయాధీశ హాలాహలస్త్యాత కంఠాజిరస్థాన భానూడుపాగ్న్యక్ష యక్షాదిరాణ్మిత్ర సుత్రామముఖ్యామరస్తోమ సంస్తూయమానాంఘ్రి పంకేరుహద్వంద్వ వందారుమందారనీవద్వితీయామ్మబ్రహ్మవైయుండి తర్వాత సంశుద్ధసత్వప్రధానైక మాయాగతిన్ దివ్యసాకారవేషన్ బ్రవర్తించి రుద్రాచ్యుతాంభోజగర్భాకృతుల్దాల్చి విశ్వక్రియాధార సంశోభివైయున్న యోయన్న నిన్నెన్న నేనెంతవాడన్ విధీంద్రాది బృందారకుల్జాలరన్లాట మచ్చిక్కి మాత్రంబుగాగోల్తు మన్నింపవే కంధరప్రోత దుర్వారహాలాయుధాకృష్టముగ్ధర్భకాతన్ స్వనాథాచ్ఛ లింగోదరావిర్భవీభూత రూపాంఘ్రి నిర్ఘాతపాత ప్రభగ్నాంతకోరః కవాటాకృపీటాశు గాకాశ భూవహులన్ దొల్తగల్పించి యామీద సర్వంబునుం జేసి పోషించి మాయించి జెన్నారు నిన్నెవ్వరిన్ బోల్తునోయయ్య త్రయ్యాంత విద్యామిషాదర్శ సందర్శితాకార మాలూరపత్రంబు నీమీఁదనర్పించు వారెన్నఁడాలింపరా భీలకాలాశ్వకంఠోపకంఠ స్ఫురద్ఘంటికారావమోదేప సంసారవారాకరం బీదగాలేని యీబీదకేట్లోడవైయొడ్డు వట్టింతువో దిక్కునీవంటి నావంటి దీనావళిం బ్రోచు భారంబునీదేకదా శోకదావోరు జీమూత జీమూతజాధీశ ధీశాలిసంతాన సంతానసంపచ్ఛుభాధీన సమ్యక్కృపాలీల యోరక్షమాం రక్షమాం రక్షమాం॥

చ॥ చలమున తండ్రితాతలొక సంయమిపైజనితక్రోధ దృ।
గ్జ్వలన శిఖాహతింగుమిలి కాలి వసుంధరబూదికుప్పలై। నిలిచిరివాని
ముంపసురనిమ్నగ వేడగదోచి మజ్జు। జ్వలితరథాగ్రకోప దురసావల
యొబ్బని పల్కియిట్లనెన్ ॥

క॥ పైనుండిధరకుడిగుమ। త్వాసియాభీలరయముభరియింపగనీ।
శానుడుదక్క తడన్యుడు। గానగరాడనిన నిన్నుగంటి పశుపతీ॥

చ॥ అనిపలుమారుమ్రొక్కిన నృపాగ్రణిగన్గొని ఫాలలోచనుం।
డనిమొదలంధరింతు సజరాపగదెమ్ము భవత్తపంబునా। మనము గరంగజే
సె బుధమాన్యులు ధన్యులు సద్వతాన్యుల। త్యనఘులు పుత్రకుల్వొ
డమునట్లుగ నీకు వరంబొసంగితిన్॥

క॥ అనవుడుహర్షించిదిలీ। పనృపాలసుతుండుగంగ బ్రాధింప
గవ। చ్చెనఖండపాండుడిండీ। రని కాయము మింట శశికరచ్ఛటసినన్॥

శా॥ తారామండల మంతరిక్షము జగద్వారంబు వ్రీలన్ మహా।
గ్రారావం బొనరించుచున్ గులమహీ ధ్రౌఘంబులో ధాత్రితో। గౌరీ
శుంగొని భోగిలోకమున కేంబోవుమాడ్కిన్ ఘన। ద్వారంబెల్లనుదా
నమై యఖిలజీవవ్రాతముల్ భీతిలన్॥

కం॥ ఏతెంచుసురాపగగ। ర్వాతిశయంబడప పుష్కరాలకుడగ
జా। నేతకపర్దము బెంచెన్। ఖ్యాతిగ దేవనదిదత్కుహరమున బడియెన్॥

చ॥ పడి వెడలంగలేక వృషవాహకపర్దము నందడంగన। య్యొ
డయడుగాంచియచ్చెరువు నొందిజగంబులు మ్రింగవచ్చునై। వడిచదలె
ల్లనిండి సురవాహిని తిట్టినయట్లు మాయమై। పొదవడగెన్ గటాయను
చు భూతపతిన్ భజియించె గ్రమ్మరన్॥

గీ॥ ఆభగీరథుభక్తికయ్యభవుడాద। రమున సాక్షాత్కరించి వి
రాజమాన। నిజజటాజూట మొక్కింత నేలకొరుగ। జేయగాడిగ్గ గీ
ర్వాణసింధువిలకు॥

శా॥ ఆలోకంబహిలోక సీమనిడి దివ్యాలోకనశ్రీలచే। నాలేఖా
పగకార్టమింగని మదిన్ హర్షించి నిన్నొంచురా। ట్వాళిన్ సద్గతి కన్న
వచ్చితిని నాపైనల్లవద్దంచుదా। గేలోలిన్ముకుళించెనా నెసగునక్షీణాబ్జ
కోశాళితోన్॥

సీ॥ కపిలునికిన్కకక్కడికి బోవెరపూని నుడివడుచందాన నుడు

లుగ్రాల। సాగరదోగము ల్పనదోచుకరముల కరణి చెన్నగు తరంగము
లుసెలగ। నెండదోయ్యనదికి రాకుండబట్టిన గొడుగులునాజదల హంస
కులము లెసగ। ధునిలోసల భగీరథుకీర్తులూరి భాసిలెనాగఫేనముల్ ద
ళుకులీన। వచ్చెమిన్నేరు మేమేడజూచ్చియుందు। మనియఘుంబులు
మొరజెట్టెనభవుగూర్చి। యనగపంకజములనుండి యళులులేచి। ఘోరన
మహాబిలముడాసి మోతలిడగ ॥

చ॥ ముహురుదితోగ్ర ఘోషణ సమూహము లాకసమంటరో
దసీ। కుహరము వ్రీలబెల్లు బికిగొబ్బునఁ బారి పరోంతరంబులన్। లహరుల
నింపి సప్తగతుల న్ప్రవహించె బలర్యజేందిరే। శహారముఖాధ్వరాశను
లు సంస్తుతులంబర వీథిసల్పగన్ ॥

గీ॥ నిరఘులగుచు పావనీహ్లాదినీనలి। నీసమాహ్వాయముల నెగ
డుమూడు। వాకలేగె తూర్పువై పునకూమిఁకాం। డోలలందుహంసపా
ళులూగ॥

క॥ సీతసుచక్షువుసింధువు। లాతతగతినేగె పశ్చిమాశకుమూడు।
రీతలవైదికవృజన। వ్రాతాగశతారలై ప్రబలుధారలతోన్॥

క॥ అనిష్టాపగలందు విభాసిలునొక వాకవెడలి వచ్చెదిలీప। క్ష్మా
సుత్రామాత్మజుతో। భాసురవిశదప్రవాహవైభవయుగుచున్ ॥

సీ॥ దివికేగదివ్యుర వైదికుల కెసంగునిచ్చెనలు నాభూరిపీచిక
లుగ్రాల। ద్రిప్పుడునిట్లఘుశ్రేణులనెల్ల నిస్కరణినావతఁసంఘాతమను
ర। తారలతోజెల్లి దనరింపజనురీతి ఖతలంబునకుపయఃకణములెగయ।
నార్యకీర్తులకు దీప్తెపరాపగలనవ్యిపమాడ్కి డిండీర వితతి వెలయ।
పృథివిపెంపెల్ల వీక్షింతు పెక్కుకనుక। నన్నచందాన మీనచయంబు
లొప్ప। నమితవారిచరములు జెల్వారవచ్చె। నాకతటినీతిలకము భూ
లోకమునకు ॥

ఉ॥ అంతశతాక్కన్మై యమరునట్టుల కాంతిమదచ్ఛరత్నసం।
క్రాంతకలాపజాల రుచిరప్రభలాకసమెల్లనిండగా। దంతివిమానముఖ్యా

ముల దాలిచివచ్చిరి వేగనప్పరః। సంతతితో మరుత్ఖచర సాధ్యవసుప్ర ముఖాళితోసురల్॥

సీ॥ స్వవిమానబద్ధహంసగరున్నికాయంబు నింగిపైవెంబు వెన్నెలలుగాయ। పార్శ్వంబులనునవ బ్రహ్మలేతెంచుచు నవకల్పవిధానంబుల డుగ। నముతోపనిషదన్వి తామ్నాయములునాల్గు పురుషాకృతులబూని ముందునడువ। నలఘుస ప్తవ్యాహృతులతోడ గాయత్రిసుతిమాతడాసి నంస్తుతులొనర్ప। స్ఫటికపాంచాలి కాంతికపద్మరాగ। రత్నచిత్రంబుకరణిగీర్వాణుతోడ। వచ్చెపరమేష్ఠినిర్జరా పగనుజూడ। నజరపాదులగేల్మోడ్పులందుకొనుచు॥

ఉ॥ అందరు నిర్జరాదులు సురాపగలోన కృతావగాహులై। వందనముల్ ఘటింపుచు జపంబులుచేసిరి మున్గియప్పరో। బృందములాడెంతట మునీంద్రులు స్నానములాచరించియు। నందముమీరగాసుమగణంబుల బూజలొనర్చి రెంతయుః॥

శా॥ ఆపుణ్యాపగలోన మున్గికలుషవ్యాపారులుంశాపవం। తాపుల్ నాకము జేరుచుండ సురగంధర్వాప్సరోయక్షకా। ప్తాపుల్ దానవదైత్యరాక్షసులు భాస్వద్వంశజస్యందనం। బేపారం జనుచోవడెందవిలి రిద్ధేష్టప్రకామ్యార్థులై॥

క॥ లహరీజలరయవిదళిత। బహులామార్గ్యామయగుచు బరతెంచితపో। వహుడగు జహ్నుసయధ్వర। మహిమంచెన్నొత్తతో నమరధునిసరణిః॥

సీ॥ సారథవిత్రచషాలారణి శ్రేణి తరగలపై దేలివరదబట్టి। పరమాన్నపృషదాజ్య చరువులతో జన్నుఝురిచంద్రకితము లై పరవసాగె। ప్రాగ్వంశముఖయాగ భవనోత్కరిచ్ఛాదనములు వేణువులుదూరముగజరిగె। సామాజికత్విజ్ఞి చయమెల్లచేమూతిచే రోధము నకువచ్చెరిదలంక। యురుతరపువెల్లి బోనోడియుద్గుగుడుచు। చుంచుగొందర నీతగాంద్రుడుపనితుల। నొడ్డుజేరిచి రంత జహ్నుండుగనలి। కటకటంబుల దరగదా

గంగననియె॥

చ॥ క్రతుపురుషాంఘ్రిపద్మమునగల్గితివధ్వర భుక్తిరాంతిక। శ్రీ తివసియించితీవు గుణశీలవటంచెద నమ్మియుంటి। దుర్గతివగుచుణ్ గలంచితివి మామఘమద్దిర పంకకారిణుల్। తతజడవర్తనల్ గుటిల తారత లెక్కదరే సమున్నతిణ్॥

సీ॥ వక్రంపునడవడి వదలకప్పృథుకీర్తిణ నడుగు బట్టించిన గడుసు తనము। బలుగాలిసోకి బొబ్బలువెట్టుచును మేరమాలివతిణంచు గయ్యాళితనము। గడుతక్కువలకు చక్కగసాగి యున్నతస్థలుల కెక్కగ లేని చౌకదనము। మించియొడ్లకుగాసి నించిబిట్టుగగురుతరుల గీటడగించు దగరతనము। ధీవరులకు విసారాళి తేగమిచ్చు। నట్టిటక్కరితనము డాయంగవచ్చు। వారిపైవిషములుజిల్కు పలుచతనము। గన్ననినులో కపావనివన్న నగరె॥

చ॥ పొరిబొరిసీరువట్టి కడుబుగ్గలుబెంచి కరంబురాగవై। యరచుచుభంగపాళులు రయంబుననొడ్లకు రాగ జేసియ। ద్దిరభువనంబులణ్ నుడుల ద్రిప్పితినంచును ద్రుళ్ళబోకుని। ష్ఠురగతి నీదుజీవనము సున్నగజేయక మానవేర్తునే॥

క॥ అనివదనముబెంచిఘనా। ఘనగర్జానినదమున జగత్పావని యూ। ధునిగ్రోలికడలిగొన్నబు। ధుని బోలివెలింగెరోషఘూర్ణాహామతియై॥

చ॥ అదిగని యాభగీరథ జనాధిపచంద్రుడు జహ్నుమౌనికిణ్। పదములభక్తిమ్రొక్కలిడి సారతరోక్తుల బల్కె సాగరుల్। మదమున కార్దమిందవిలి మ్రందిరి సాధులనేచువారికె। ట్లొదవుశుభంబు లిప్పుడు బహుశ్రమకోరిచి గంగదెచ్చితిణ్॥

క॥ సాధుః ఝురమన్నుశివా। సాధువితల జిక్కినలైనసెనిచ్చటనా। సాధునికావనవైన్యస। సాధునినన్ బ్రోవుమజరనదినివిడికృపణ్॥

గీ॥ అయ్యో శతసహస్రసహాయనంబులుసాగ। రాళిగెడసినేటికమ

లచరిత ! యొదవ దక్కటూతిలోదకదానంబు ! వారలెంతపాప కారు
లొక్కొ ॥

సీ॥ పేరుమాసెగడయ్యె పృథులహారులుతావ కాంబకేంధానకీ
లాళిదవిలి ! పొడవడంగెనుబిట్టు భూర్యామిఁ కలుభవచ్చటులరోషాన
లోష్ణక్రమమున ! కడలంటెపుండరీకములెల్ల యుష్మదుద్గాథతరోచ్ఛ్వా
సఘట్టనమున ! నుడిగిపోయెనుకంకణోత్కరంబులుత్వత్తపస్సారదుర్దాం
తభానుతతుల ! చదలారసివచ్చుమిన్నేటిజలము నెల్ల ! నిలువబడిద్రావిమా
ర్చుంటివలవులేక ! బాపురేసీమహిమ లెంచపాప రేడు ! చాలునేదూరితగ్లా
నిజహ్నుమౌని ॥

క॥ అనియంశుమన్నృపాలకు ! మనుమడువినుతింపసుర సమాజ
ముతోడై ! మునివిభుగీర్తించిరికను ! లెనిమిదిగలవేల్పుపిదప నిట్లని
పల్కెఁ ॥

చ॥ క్రతుఫలమిచ్చినాడ మునిరాజవహింపుము శాంతి తేవతా !
శతములకెల్లప్రీతిగరసన్విడుమయ్య సురాపగఁ ! భవత్సుతయగుచుంద్ర
కాశిలుకుతూహల మూనుముమానుమల్కడు ! ప్పతితులనేనిబ్రోచు దె
లివాకనునీవరికట్టుటొప్పునే ॥

క॥ నావినిమునికేల్మ్రొగిచిన ! తావననినుగంటిమంటినమర జ్యే
ష్ఠుఁ ! బావనునీయాజ్ఞసరి ! జీవనమిక లిడువబూనితినియనియంతఁ ॥

ఉ॥ వెంగిలిగాదెనోట విడవేలుపువాకకబంధమంచుదా ! గంగ
నువీడెజహ్నుముని కర్ణసురంగము పెద్దజేసిగో ! త్రంగమకించిదూకుతరి
రాజిలెదజ్జలధారమౌనికీర్త్యంగన గొండ్లిలోనభినయస్థితిజూచిన బాహు
వ్రోయనఁ ॥

మ॥ మునినాడింథముదుర్వరాసతికిసోమ్ముల్సేయశబ్దగ్రహం ! బను
కమ్మచ్చునవెండికమ్మియిడి దూయఁదీవమైబొల్చుచా ! యనుగంగాజల
ధారభవ్యసితవర్ణాధారమైభూతలం ! బునకుండిగ్గి భగీరథుంగదిసెవిస్ఫా
ర్జత్తరంగార్భటుఁ ॥

ఉ॥ క్షోణిపువెంటదోయనిధిఁజొచ్చి రసాతలసీమ బాకిగీ। ర్వాణతరంగిణీమణి జవంబున సాగరభూతివేదికా। శ్రేణులముంచిపారె సరసీజహితాన్వయుగాంచియంతవా। ప్రాణవిభుండుబల్కె పృథుగాంగతరంగఘుమంఘుమార్భటుల్॥

గీ॥ పొసగునందాక సర్వతోముఖము లబ్ధి। నంతపర్యంతమాదితేయాలయంబు। బాయరా సాగరులు గ్రాలు నీయశంబు। ధాత్రిమిన్నేరెసంగునందాక వత్స॥

ఉ॥ దివ్యవిభూషణంబులను దివ్యదుకూలకలాపకంబులన్। దివ్యలతాంతమాలికల దివ్యసుగంధములం ధరించియా। దివ్యులపీట సాగరులు దేలుదురక్షయభోగముల్ భవ। ద్దివ్యతపోవిభూతి పితృదేవగణంబునకీదె సౌఖ్యముల్॥

ఉ॥ తాతయుతాతతాతమరి తండ్రియు దాలిచిపూర్తిన్ సేయలే। కీతటినీవ్రతంబు దివికేగిరి దీనిఫలింపజేసివి। ఖ్యాతివహించినాడవుగదయ్య దదభ్రతరంగిణీప్రభా। వ్రాతసదృగ్యశోనటకిరంగములాశలుగాగ గ్రాలుమీ॥

శా॥ మూలస్తంభమవైతిధర్మములకీ పుణ్యోదకశ్రేణిచే। జాలన్ స్నానవిధానముల్ సలిపి యశ్రాంతంబభీష్టార్థరిం। భోళిన్ గైకొనుమీశ్వరాచ్యుతపదాస్తోకార్చనాద్యుత్సవ। శ్రీలన్ దేలుము నేలయేలుము ధనార్థిప్రాణులం బ్రోవుమీ॥

శా॥ కాకుత్స్థాన్వయకంజభానులు కళాకాకోదరేశుల్ కృపా। లోకుల్ నీకు దయింతురాత్మజులు సుశ్లోకుండవై యుండుమో। పాకారాతిసదృక్షభోగయని యాపద్వ్యాపనుండేగభా। పాకాంతాయుతుఁడై స్వలోకమునకార్థన్ దేవతాపాళితోన్॥

ఉ॥ ఆదటగంగలో మునిగి యర్వాదివేపుర కాభగీరథ। క్ష్మాదయితుండు సల్పిన ప్రశస్తతిలోదకదానలీలచే। పాదుగవారు దివ్య తనుభాసితులై నిజనప్తకంచిత। శ్రీదనరార దీవనలు సేయుచు నాకము జేరిరున్నతిన్॥

ఉ॥ ఉన్నతదివ్యలోకముల కొప్పుగ సాగరకోటి జేరవి। ద్యన్నిక
రంబులం బిలిచి తద్వసుధావిభుఁ డిచ్చె దానముల్ । పన్నుగ నగ్రహారముల
భర్మకలాపములన్ మణుల్ వరా। లన్నము బెట్టి సర్వసుజనాళికి షడ్రసనం
యుతంబుగన్ ॥

ఉ॥ పిమ్మట నాభగీరథుఁడు పేరిమి నూర నయోధ్య జేరుచు । ట్టమ్ము
లుమిత్రపాళులు భటచ్ఛటలుం సచివుల్ గళాఢ్యవా। ర్గమ్ములు సంతసింపరి
పురాజకదంబము ఘోరశైలదు। ర్గమ్ముల నాశ్రయింపగ ధరాతల మేలె గృ
పాణపాణియై॥

శా॥ శక్రాద్యష్టదిగీశ్వరుల్ బొగడ నిస్సాణానకధ్వానమా। శా
క్రోడంబులు వ్రీల జేయగ చమూచక్రార్భటుల్ రేగ వా। ర్ధిక్రూరాస్వనపాళి
మ్రింగ జని వైరిక్ష్మాపులం గెల్చి ని। ర్వక్రప్రీతి దురంగమేధములు గోత్రం జే
సె రేడావలన్ ॥

సీ॥ ఆభగీరథుఁడు దా నశ్వమేధంబులు సేయుచో వేద్వార వేయివే
ల। తేరులకన్నెల నారూఢిగా నలంకారంబుగా వించి గారవమున। వరదం
బులకు నూరు కరులఁ గరికి సహస్రతురంగములను దురంగమునకు। గోప
రంపర నట్లు బాపింపగా జేసి భూరిభూరియుతంబుగా రహించి। దానములు
మహీసురానీకముల కిచ్చి। యంతరీపవితతులన్ని పొగడ। నెగడుచును శ్రు
తాద్యవేకాత్మజుల గాంచి। పాలనంబు జేసె నేలయెల్ల ॥

మ॥ వృజినఘ్నంబగు నీకథన్ జదివినన్ విన్న స్వరాయుర్మ్మ ఎకం।
డజులై శ్రీధనధాన్యకీర్తియుతులై నందీభవత్సర్వనా। కజులై యుండుటె
గాక వారిపితృసంఘాతంబుల శ్రాంత సౌఖ్యజగద్వాసులుగా గలారుపృథు
భోగప్రోజ్జ్వలాకారులై ।

క॥ కార్యంబులెల్ల నగు నఖి। లార్యులచే నుతులు గాంతు రాము
ష్మికపుం। జర్యసుఖింతూరు దుద మునివల్యావళులార యీనృపతికథ విన్నన్ ॥

మ॥ కరసంభాసిదరారివత్సముఖరక్షశ్శైల జంభారినిష్ఠురదారి
ద్రవ్యధవాభ్రభవారి నియమిస్తోమాత్మసంచారిమం। ధరగోవర్ధనధారిపూ

నిర్వచనభగీరథోపాఖ్యానము.

ర్ణతరసంధాకారివేదాంతపం। జరశౌరగుడిపూడి శౌరిగుణవిస్తారానుచా
రీహారీ ॥

క॥ సారస్యమంతతస్కర। దూరమహైనఃకుభృద్భిదురశితధా
రా। వారసుధాంధోరత్సా। భారనిజశ్లోకమిళిత బహులాశార ॥

తోటకము॥ నరకాసురకాయవినాశనధ। స్మరతానిరతామర రా
జసమా। దరణాశరణాగతకల్పకస । త్కరుణావరుణాలయకమ్రగుణా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమన్మేధా దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తిక దా
క్షిణ్యానులబ్ధ కవితాసార సుభద్రాంబికా పిచ్చ
యామాత్య కుమారతురగాన్వయపయ
స్సాగరాభోగ తారాజార వేంకటక
విధీరప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీర
థోపాఖ్యానంబను మహాప్ర
బంధంబునందు చతుర్థా
శ్వాసము సంపూర్ణ
ము.

